

RENDŐRTISZTI FŐISKOLA
BUDAPEST

AZ IDŐSKORÚAK VESZÉLYEZTETETTSÉGE
A MEZŐTÚRI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
TERÜLETÉN



Készítette:
Juhász Ágnes Orsolya r.hdgy.

Konzulens:
Dr. Tarján Gábor
főiskolai docens

2011

Tartalom

1.	Bevezetés.....	3
2.	A kutatás.....	5
2.1.	A kutatás helyszíne, a település jellemzői.....	5
2.2.	A kutatás célja: A sértettvédelmi program és résztvevői	9
2.3.	Problémafelvetés, a kutatás témája.....	9
2.4.	A kutatás módszere.....	10
3.	A kutatási eredmények bemutatása.....	12
3.1.	Helyzetelemzés, közterületen elkövetett jogsértések, az idősök védelme.....	12
3.2.	A program megindításának oka.....	16
3.2.1.	A jogsértő cselekmények alakulása.....	16
3.2.2.	Tulajdon elleni szabálysértések értékelése (interjú).....	19
3.3.	Az időskor jellemzői.....	20
3.4.	Az elkövetett jogsértések szociológiai okai.....	23
3.4.1.	Elkövetői háttér	23
3.4.2.	A programban résztvevők társadalmi háttere: áldozati háttér	25
3.5.	A kérdőívek feldolgozása	27
3.6.	A probléma megoldásának eredményei.....	38
3.6.1.	A közterület biztonságában együttműködő szervek	38
3.6.2.	Az együttműködés eredményei	40
4.	Jelen, lehetőségek a továbbfejlesztésre	48
4.1.	A program jelene	48
4.2.	A program megjelenése a médiában.....	54
5.	Összegzés	56
	Mellékletek	60

1. Bevezetés

Van egy csodálatos nagymamám, aki nagyapám halála óta egyedül él. Nagyon féltjük valamennyien őt, s ezért is kezdtem érdeklődni az iránt a program iránt, amely városunkban egyedülálló kezdeményezésként indult még 1999-ben az idősek védelmében. Azóta ez a program kiszélesedett, és sok, a társadalom szélére került, vagy egyedül maradt idős embernek ad új esélyt, reményt és biztonságot. Városunkban jelentős számú egyedülálló, elesett idős ember él. Az ő társadalmi problémájukra keresett egyfajta megoldást a helyi rendőrkapitányság. Munkámban elsősorban arra helyeztem a hangsúlyt, hogy a feléjük irányuló sértettvédelmi programban részt vevők milyen körülmények között, hol élnek, s milyen lehetőségei vannak a rendőrségnek az ő szociális biztonságérzetük javítására.

Mivel a főiskola elvégzése után a Mezőtúri Rendőrkapitányságra kerültem bűnügyi nyomozóként így munkahelyemen közvetlenül is betekintést nyerhettem e problémába, amelyről a dolgozatomban írni szeretnék. Arra a kérdésre kerestem választ: megvalósítható-e az idősek védelme egy mai magyarországi kisvárosi keretben? Hipotézisem alapján: kidolgozhatóak olyan programok, amelyekkel nagymértékben hozzájárulhatunk az időseket veszélyeztető kockázati tényezők csökkentéséhez. Erre az érvényes jogszabályok alapján lehetőség is van:

„A területi bűnmegelőzési egységek felméri, hogy illetékességi területükön az áldozattá válás szempontjából milyen fokozottan veszélyeztetett csoportok találhatók, illetve sérelmükre milyen bűncselekményeket követnek el. Intézkedéseket dolgoznak ki a csoportok biztonságának növelésére, célirányosan felhívják az egyes csoportok tagjainak figyelmét az őket tipikusan veszélyeztető bűncselekményekre és azok elkerülésének lehetőségeire. A végrehajtásba be kell vonni az önkormányzati, társadalmi és gazdálkodó szervezeteket, valamint az állampolgárok közösségeit is.”¹ Ezen ORFK utasítás pontjainak végrehajtása jól nyomon követhető lesz a bemutatandó példán, közben azonban a társadalmi környezet, a szociális háttér bemutatására is hangsúlyt szeretnék helyezni. A kapitányság 585 km² illetékességi területén lakó közel 30 ezer ember biztonságára ügyel Mezőtúr, Túrkeve és Kétpó településeken és azok közigazgatási területén. A kérdés vizsgálata során megpróbáltam összegyűjteni azokat az elemeket, amelyekből jól látható, hogy mi jellemzi

¹ 20/2010. (OT 10). ORFK utasítás a Rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről III. fejezet 36., 37.

az idősebb korosztályt, s városunkban a helyi Rendőrkapitányság miket tett ennek érdekében és milyen eredménnyel. (1. ábra)



1. ábra: Figyelemfelhívó matricák

2. A kutatás

2.1. A kutatás helyszíne, a település jellemzői

Mezőtúr város Jász-Nagykun-Szolnok megye dél-keleti szélén található, az Alföld középső részén, a Hortobágy-Berettyó partján fekszik. A több mint 600 éves városi múltta visszatekintő mezőváros lakosainak száma 18 ezer fő körül mozog.² (2., 3. ábra)

Néhány adat Mezőtúrral kapcsolatban

Nemzetiségi név:	–
KSH-kód:	04260
Jogállás:	Város
Régió:	Észak-Alföld
Megye:	Jász-Nagykun-Szolnok
Kistérség neve (kódja):	Mezőtúri (4607)
Kistérség székhelye:	Mezőtúr
Körjegyzőségi kód:	3
Körjegyzőség székhelye:	Helyben
Kisebbségi önkormányzat:	–



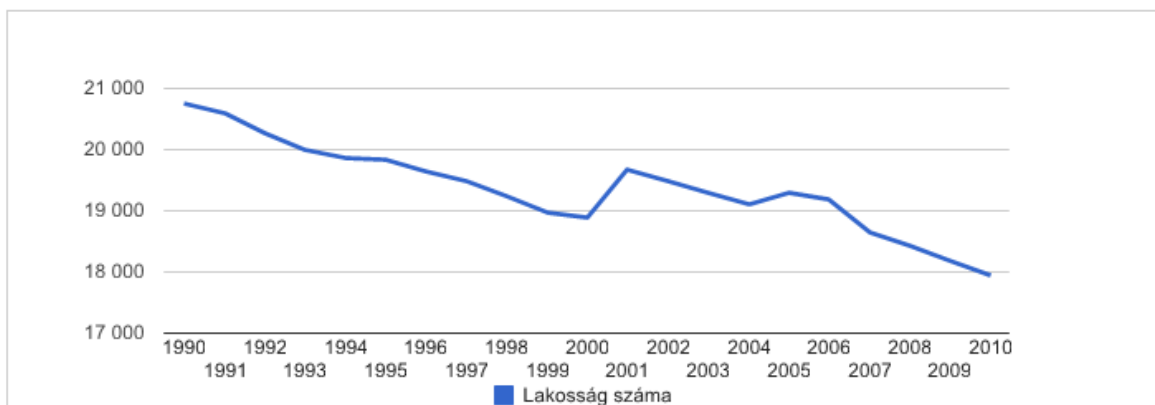
Időpont	A helység		
	lakónépességének száma	lakásainak	területnagysága (hektár)
2000.01.01.	18 889	7 751	28 972
1999.01.01.	18 965	7 745	28 972
1998.01.01.	19 256	7 742	28 972
1997.01.01.	19 492	7 731	28 972
1996.01.01.	19 643	7 719	28 972
1995.01.01.	19 847	7 707	28 972
1994.01.01.	19 863	7 702	28 972
1993.01.01.	19 992	7 695	28 988
1992.01.01.	20 267	7 662	28 987
1991.01.01.	20 599	7 646	28 988
1990.01.01. (népszámlálás)	20 750	7 540	28 992
2011.01.01.	17 620	7 824	28 972
2010.01.01.	17 943	7 814	28 972
2009.01.01.	18 176	7 759	28 972
2008.01.01.	18 436	7 749	28 972
2007.01.01.	18 653	7 715	28 972
2006.01.01.	19 179	7 671	28 972
2005.01.01.	19 294	7 655	28 972
2004.01.01.	19 103	7 652	28 972

² Mezőtúr néhány mutatója a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

Időpont	A helység		
	lakónépességének	lakásainak	területnagysága (hektár)
2003.01.01.	19 284	7 649	28 972
2002.01.01.	19 483	7 647	28 972
2001.02.01. (népszámlálás)	19 665	7 660	28 972
2000.01.01.	18 889	7 751	28 972
A helység lakóinak nemzetiségi kötődése 2001-ben:	magyar: 93,6%; cigány: 1,7%; német: 0,2%; ismeretlen, nem válaszolt: 5,6%		
A helység lakóinak vallási összetétele 2001-ben:	Római katolikus: 12,2%; görög katolikus: 0,3%; református: 34,8%; evangélikus: 1,0%; más egyházhoz, felekezethez tartozik: 0,4%; nem tartozik egyházhoz, felekezethez: 37,6%; ismeretlen, nem válaszolt: 13,7%		

2. ábra: Mezőtúr néhány mutatója a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján³

Mezőtúr lakónépességének száma

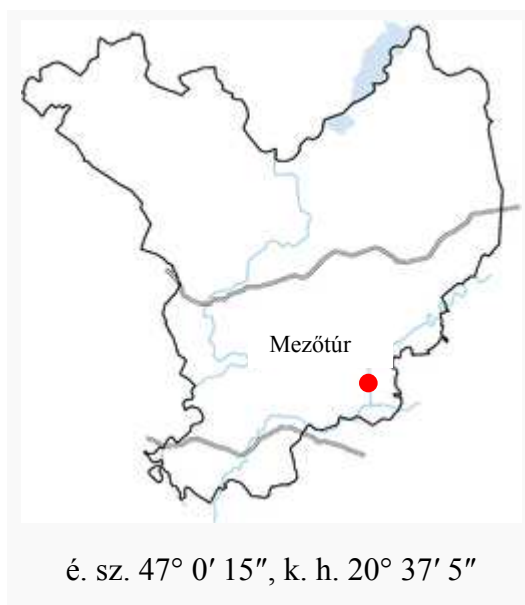


3. ábra: Mezőtúr lakónépességének száma⁴

Nemcsak a szomszédos megyék székhelyeitől helyezkedik el viszonylag távol (pl. Békéscsabától 64 km, Kecskeméttől pedig 91 km-re), de saját megyeszékhelye is 45 km-re található. (4.ábra)

³ <http://portal.ksh.hu/pls/portal/!CP.hnt2.telep?nn=04260>

⁴ Mezőtúr lakossági és területi adatai a KSH adatbankjából származnak, az eredeti adatok megtekinthetők a KSH oldalán. <http://portal.ksh.hu>



4. ábra: Mezőtúr, Pozíció Jász-Nagykun-Szolnok megye térképén⁵

Mezőtúr közlekedési hálózatában a településen áthaladó 46. számú országos főközlekedési útvonal játszik fontos szerepet, mely fokozott terhelést jelent a város közúti forgalmában. Vasúti közlekedése a Románia felé is jelentős forgalmat bonyolító IV. páneurópai folyosóhoz tartozó 120. számú, villamosított fővonal és a békési térséggel kapcsolatot teremtő 125. számú vasúti mellékvonal által biztosított. A 2007-es statisztikai adatokat figyelembe véve Mezőtúron 95 km önkormányzati tulajdonú kiépített út és köztér található, az állami tulajdonban lévő közutak hossza pedig 14 km. A Hortobágy-Berettyón átmenő közúti és vasúti forgalom egy-egy hídon keresztül bonyolódik. Belterületen a kerékpárút 7,6 km hosszú.

Mezőtúr az öt településből (Kétpó, Túrkeve, Mezőhek és Mesterszállás) álló azonos nevű kistérség központja. Területfejlesztési szempontból a 95 kedvezményezett kistérségek egyike, valamint a területfejlesztés szempontjából hátrányosabb helyzetű 47 kistérség közé tartozik.⁶

Mezőtúr – Karcag után – a megye legnagyobb területű kistérségi központ funkcióval bíró városa. Demográfiai tendenciáit vizsgálva elmondható, hogy a 2001-es népszámláláskor rögzítettthez képest a lakónépesség száma folyamatosan csökken. Az 1000 lakosra vetített halálozások száma kb. 6 %-kal meghaladja az élve születések számát. Az idősek aránya egyre növekszik, míg a 14 év alatti korosztályé csökken. Kedvezőtlen a fiatal, képzett

⁵ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Mez%C5%91t%C3%BAr>

⁶ 64/2004. Korm. rendelet szerint

munkavállalók elvándorlása, ami egyrészt a település munkaerő-potenciálját gyengíti, másrészt hozzájárul a népesség fokozatos elöregedéséhez. A 14 év alattiak és a 60 év felettiek relatív nagy hányada miatt magas az eltartottak száma, ami fokozott terheket ró az aktív keresőkre.



5. ábra: Mezőtúr: A városháza épülete

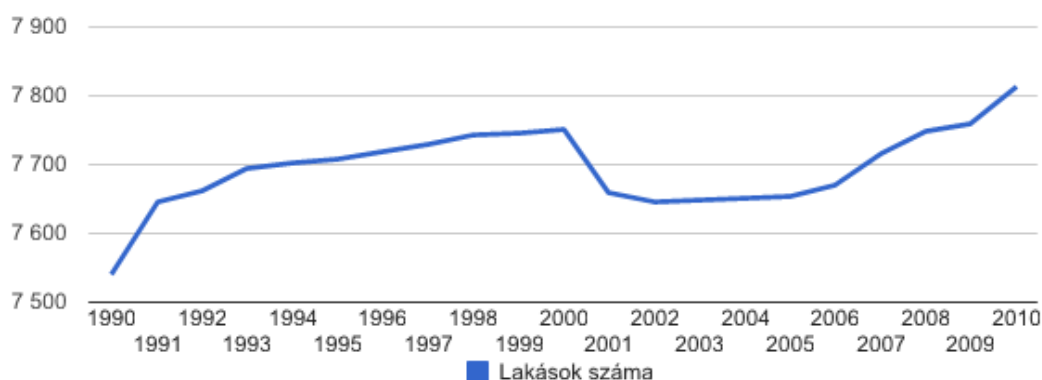


6. ábra: Mezőtúr címere

A város közigazgatási területe 289,72 km², ebből a belterület 948 hektár. A lakóterület jellege kisvárosias. Történelmi hagyományai jelentősek. (5 sz. és 6 sz. ábrák)

A város belterületének jellemzői: három lakótelepi terület, a felsővárosi és az alsóvárosi rész családi házas, minimális társasház kezdeménnyel, a kertvárosias lakóterület szintén családi házas. A lakónépességhez tartozó lakások száma 7700 körül mozog.⁷ (7. ábra)

Mezőtúr lakásainak száma



7. ábra: Mezőtúr lakásainak a száma⁸

A város külterületének jelentős részére a mezőgazdasági hasznosítás jellemző, legnagyobb területeken a szántó művelési ág van jelen. Sok a gyeperdő és erdőterület.

⁷Mezőtúr néhány mutatója a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

⁸ Mezőtúr lakossági és területi adatai a KSH adatbankjából származnak, az eredeti adatok megtekinthetők a KSH oldalán. <http://portal.ksh.hu>

Megszűnőben van a tanyasi életvitel. A külterületen szétszórtan vannak jelen a lakótanyák, ezek közül sok a lakhatatlan, üresen álló, elhagyatott. A térség munkanélküliségi aránya az országos átlag kétszerese.

Mezőtúron egyetlen számottevő kisebbség él, ez a cigány etnikum. A 2001-es népszámlálás alkalmával 272 fő vallotta magát cigánynak. Ez jóval elmarad a becsült értéktől, ami ennek a kb. tízszerese. Ez azt jelenti, hogy a város lélekszámának több mint 10%-a roma etnikumhoz tartozik. A korábban tapasztalt szegregáció megszűnt, az úgynevezett cigánytelepeket felszámolták. Ma már a város egész területén elszóródva élnek. Alacsony iskolai végzettségük miatt a munkaerőpiacon súlyos hátránnyal indulnak.

Az illetékességi terület bűnügyi fertőzöttsége, bizonyos mértékig a lakókörnyezet demográfiai, társadalomszociológiai jellemzőinek tükré, az itt élő emberek kriminalitási fogékonyságát igen jól jellemzi. A mindennapok történéseiben kitapintható a bűnözői utánpótlás stabilitása, érzékelhető, hogy az alulszocializált családok társadalmi alapnormákat elutasító új generációkat nevelnek. Egyre gyakrabban ismerhetők fel a napi megélhetést biztosító jogsértések, de jelen van a könnyű meggazdagodást ígérő nagy kárértékű, és a szervezett bűnelkövetés jellemzőit magán viselő kriminalitás is.

2.2. A kutatás célja: A sértettvédelmi program és résztvevői

Céлом az volt, hogy bemutassam egy nagyszerű rendőrségi kezdeményezés társadalmi, szociológiai hátterét, s felhívjam a figyelmet egy olyan programra, mely indításakor az országban egyedülálló volt, s több csoport, szervezet összefogásával megpróbálta megvalósítani azt az elképzelést, hogy lehet és kell is segíteni a társadalom periferiájára szorult, jószándékú idős embereknek.

2.3. Problémafelvetés, a kutatás témája

Munkámban arra kerestem a választ, hogy egy kisvárosi társadalomban az idősebb korosztály számára hogyan lehet erősíteni a szociális biztonság érzetét, a nehezen megszerzett javaiknak a védelmét, az emberi kapcsolatokat. Milyen módszerekkel lehet a rendőrség eszközeivel segíteni az életüket. Igyekeztem bemutatni azokat a körülményeket, ahogyan élnek, s felvázolni azokat az érzéseket, gondolatokat, hogy számukra, a társadalom középső, alsó rétegeiben élő, egyszerű, vidéki öregek számára mit jelent ez a program, mennyiben segíti mindennapjaikat.

A kutatásomban tehát az alábbi főbb kérdésekre kerestem a választ:

- A programba bekapcsolt idősök a társadalom melyik rétegét képviselik
- Milyen körülmények között élnek, milyen a lakókörnyezetük, anyagi helyzetük
- Kivel tartanak kapcsolatot, kire számíthatnak, milyen az egészségi állapotuk
- Programlehetőségek, mindennapi tevékenységek
- Történt-e korábban erőszakos cselekmény irányukban, mennyire érzik veszélyeztetve magukat
- A program mennyire változtatta meg a biztonsági viszonyokat
- Milyen a kapcsolatuk a rendőrökkel
- Milyen javaslataik vannak

Hipotézisek:

- Az idősök nagy része egyedülálló, vagy családjuktól távol élő, átlagos, vagy annál rosszabb anyagi körülmények között élő ember.
- A problémáik a betegségből, a magányból adódhatnak.
- Erőszakos cselekmény irányukban előfordulhatott, vagy a környezetükben már történt.
- A programba való bekapcsolódás biztonságérzetet adott számukra.
- A rendőrükkel való kapcsolatuk jó.

A Rendőrkapitányság Közrendvédelmi szolgálata 1999 óta működtet egy országosan is egyedülálló programot, mely idős, egyedülálló sértetteknek, bűncselekmények potenciális áldozatainak védelméről, segítségéről szól. Szeretném bizonyítani, hogy kisvárosi körülmények között, fokozott odafigyeléssel, kevés beruházással biztosítható az idősök fokozottabb védelme. Ezeknek az intézkedéseknek egyik eleme a lakosság szubjektív biztonságérzetét kezelő intézkedések köre, kiemelt figyelemmel a bűncselekmények sértettjeire, az áldozatokra, megelőző lépésként azokra is, akik még nem váltak sértetté, de valamilyen körülmény miatt fokozottan veszélyeztetettek.

2.4. A kutatás módszere

A téma feldolgozásánál felhasználtam a vonatkozó szakirodalom megállapításait, a hatályos jogszabályokat. Emellett forrásként alkalmaztam a munkahelyemen a témával kapcsolatos nyilvános iratokat, pályázati anyagokat, beszámolókat, a nyilvántartások

adatait. Saját kutatásként építettem be az anyagba az interjúk anyagait is. Különösen nagy segítségemre voltak a munkatársaimnak, a programban részt vevő gyakorlati szakembereknek az információi, a velük folytatott beszélgetések.

Alapvető módszerként tehát interjúkat készítettem, de kérdőíves adatgyűjtési módszert is használtam. A vizsgáló eszköz egy olyan kérdőív volt, melyet magam állítottam össze. Igyekeztem rövid kérdőívet készíteni és viszonylag nagyobb betűkkel megszerkeszteni az eredetileg kiosztott anyagot, hiszen az idős emberek számára ennek a kitöltése nem volt egyszerű feladat. Közben beszélgettem is többükkel, amelynek megállapításait szintén rögzítettem a kutatási anyagban.

A kérdőívek felvételére: 2010. végén került sor a városban a programba bekapcsolt emberek között. Mivel egy szociológiai kutatásról van szó, igyekeztem az életkörülményeikre vonatkozó információkhoz is hozzájutni.

A kérdőívet a következő elv szerint építettem fel:

- A válaszadóra vonatkozó kérdések (nem, életkor, családi körülmények)
- Milyen körülmények között élnek (lakókörnyezet, lakáshelyzet)
- Életmód, mindennapi tevékenységek
- Az egészségre vonatkozó kérdések
- Segítség, kire számíthat
- Kapcsolata a rendőrség munkatársaival
- Történt-e erőszakos cselekmény irányukban
- A program mennyire változtatta meg a biztonsági viszonyokat
- Milyen tanácsokat kapott
- Nyitott kérdések, ahol jelezhetnek problémákat, javaslatokat

A kérdőív kérdésfeltevései több csoportba sorolhatók

A kérdőív elején szereplő ún. survey típusú ("alapinformáció") kérdések szerepelnek.

Erre azért van szükség, mivel a kérdőíveknek reprezentatívnak kell lenniük: innen lehet összegezni hány kérdőívet, és kikkel töltöttem ki, és a résztvevők életkori, nemi, stb. összetételét is. A kérdéstípusok többfélék voltak: zömében zárt kérdések; eldöntendő igen-nem, stb. válaszok, vagy több válasz lehetőségből kellett bejelölni egyet vagy többet. Voltak nyitott kérdések is, amelyekre a válaszadók adhattak önálló feleletet.

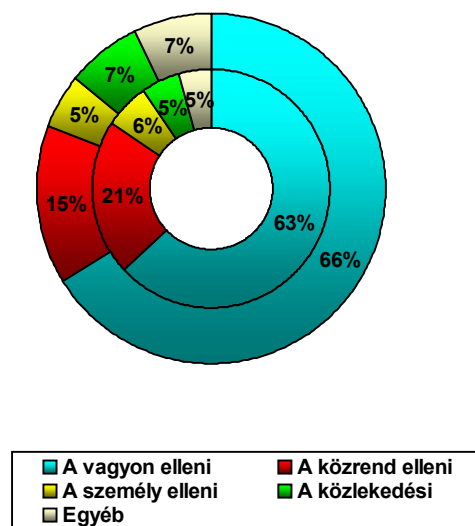
3. A kutatási eredmények bemutatása

3.1. *Helyzetelemzés, közterületen elkövetett jogsértések, az idősök védelme (interjú alapján)*

A Közrendvédelmi osztály egyik munkatársát arra kértem, mutassa be, hogy az idősök védelmére elindított program első időszakában melyek voltak a városban gyakrabban elkövetett bűncselekmény típusok. Milyen veszélyek fenyegették az idős embereket? Miért volt szükség e program létrehozására?

Elmondta, hogy Mezőtúr illetékességi területén leggyakrabban vagyon elleni bűncselekményeket követnek el. (8 sz. ábra)⁹

**Az ismertté vált bűncselekmények struktúrája
2006 év**

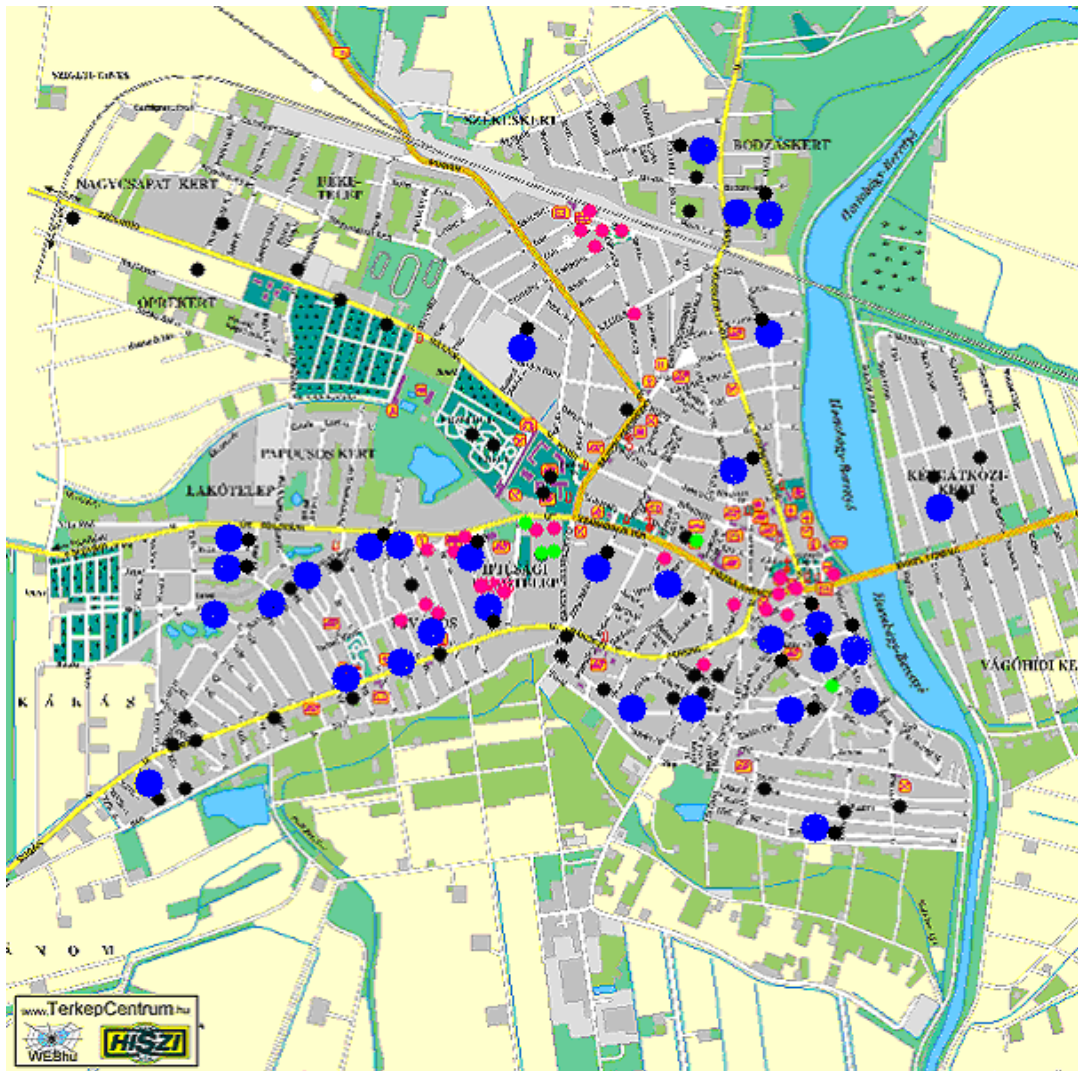


8. ábra: Az ismertté vált bűncselekmények struktúrája 2006 év

Ezen belül is a lopások száma a legmagasabb. A területen élő, elkövetői körbe tartozó emberek nagy része nem, vagy csak alkalmanként rendelkezik munkahellyel, így szűkös anyagi körülmények között élnek. Megélhetésüket az általuk elkövetett lopásokkal próbálják fedezni. A lopásokat és minősített eseteit főleg idős, kiszolgáltatott emberek sérelmére követik el, akik koruknál fogva már nem képesek arra, hogy megvédjék értékeiket. Ezután a mellékelt térkép segítségével felvázolt néhány fontos jellemzőt. Elmondta, hogy a Közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi csoportja által készített

⁹ A Mezőtúri Rendőrkapitányság adatbázisából

térképen jól elkülöníthetőek az adott bűncselekmények, amelyek városrészek szerint is megoszlanak. (9 sz. ábra) A térképen jól látható hogy egyes területeken sokkal több jogsértést követnek el. Ilyen például a MÁV állomás, és a forgalmasabb bevásárló helyek, valamint a lakótelepek környéke, ahol nagymértékben elszaporodtak a piros körrel jelölt kerékpárlopások. Más, szintén elkülöníthető, zöld körrel jelölt jogsértések az erőszakos bűncselekmények, amelyek egyrészt a szórakozóhelyeken és azok környékén, másrészt családon belül fordulnak elő.



9. ábra: A közterületen elkövetett jogsértések¹⁰

Jelmagyarázat:

- kerékpárlopások
- erőszakos bűncselekmények
- lopások
- sértettvédelmi programba felvett személyek

¹⁰ A Mezőtúri Rendőrkapitányság Közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi csoportja által készített térkép

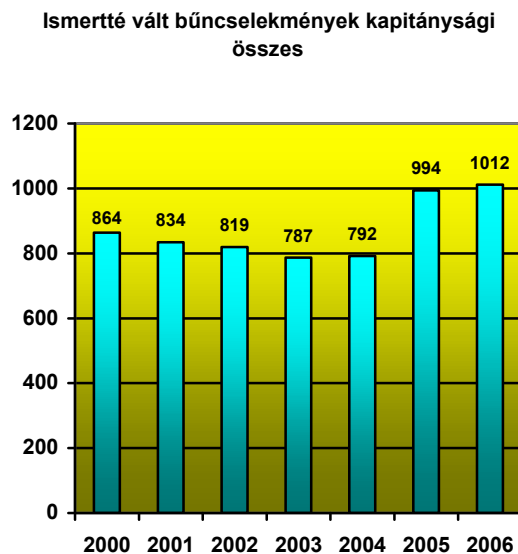
A térképen fekete körrel jelölt lopások eloszlása látszólag változó tendenciát mutat, azonban a ponttérképes elemző-értékelő munka következtetése egyértelműen rámutat arra, hogy szoros kapcsolat van az időskorú sértettek lakókörnyezete és a lopás bűncselekmények bekövetkezésének területi eloszlása között.

A térképen kék körrel jelölték a sértettvédelmi programba felvett személyeket. A fokozott védelembe részesített sértettek sérelmére elkövetett bűncselekmények helyszínei által összeállított feladatrendszerek tehát nem jelentenek az általános bűnmegelőzéstől elvonatkoztatott feladatrendszert, hiszen ezek az inkriminált lakóterületek egyúttal a bűnelkövetők lakókörnyezetére, mozgási útvonalaira és más tipizálható bűncselekményekre is fontos információkat és feladatokat közvetítenek.

Ezután arra kértem a szakembert, hogy vázolja fel a bűncselekvést elkövetők életmód-jellemzőit. Elmondta, hogy a közterületi jogsértések, a családon belüli erőszak fogalomkörébe tartozó jogsértések nagyon sokszor összefüggésben vannak a nagyarányú italfogyasztással, a településeken működő vendéglátóhelyek magas számával. Az elkövetők életmódja, a családok pénztelensége, a megszerzett csekély anyagi javak elherdálása ezzel szorosan összefügg. A családon belüli erőszak fogalmi körébe sorolt esemény a közelmúltban 42 esetben fordult elő jórészt az elkövetővel egy háztartásban élő sérelmére, illetve a volt házastárs, élettárs sérelmére. Többségük testi sértés, illetve garázdaság volt, de kiskorú veszélyeztetése, magánlaksértés, tartás elmulasztása, személyi szabadság megsértése is előfordult.

A rendőrkapitányság stratégiájához szorosan illeszkedve a közrendvédelmi osztály meghatározó törekvése volt, hogy felmérje milyen jellegű rendőri „szolgáltatásra” van igénye a város lakóinak, mik azok a legfontosabb aktualitások melyek foglalkoztatják az embereket és melyek azok, amik egyre súlyosabb hátrány bekövetkezésével fenyegetnek. Már önmagában a bűnügyi helyzetkép is meghatározta a közterületi tevékenység újabb változtatását, de ennek a szüksége jelent meg az önkormányzat, a vállalkozók és a lakosság részéről is. (10.ábra)

Az 1999-ben indított program kibővítéséhez helyzetelemzést készítettek a kollégáim. A dolgozatomban ezért jelenik meg többször olyan adat, mely 2006-ra vagy 2007-re vonatkozik, mivel ez volt a kiinduló év.



10. ábra: Ismertté vált bűncselekmények a Mezőtúri Rendőrkapitányság területén¹¹

A továbbiakban az alkalmazott munkamódszerekről kértem tájékoztatást. A következők hangzottak el.

„A program kibővítésekor, a 2006-os évben olyan munkamódszerek kaptak elsőbbséget és létjogosultságot, melyekben befektetés-arányosság és az eredményelvűség fő célként szerepelt. A közrendvédelmi vezetők azokat a feladatrendszereket támogatták, melyek nem öncélúak, a befektetett energia pedig megtérül a rendőrségnek és a településeknek egyaránt.

A közterületi bűncselekmények száma jelentős mértékben csökkent. Ennek a pozitív folyamatnak jelentős részben meghatározói voltak az éjszakai időszakokra koncentrált csoportos feladatrendszerek, melyeknek egyik fő célja éppen a közterületi bűnözés visszaszorítása volt. Olyan célirányos munkamódszerek kerültek alkalmazásra, melyek közvetlenül a közterületi bűnelkövetők személyére, lakókörnyezeteikre és közlekedési lehetőségeikre vonatkoztak, és amelyek jelentősen nehezítették a folyamatos bűnözői tevékenység kibontakozását.”

¹¹ A Mezőtúri Rendőrkapitányság adatbázisából

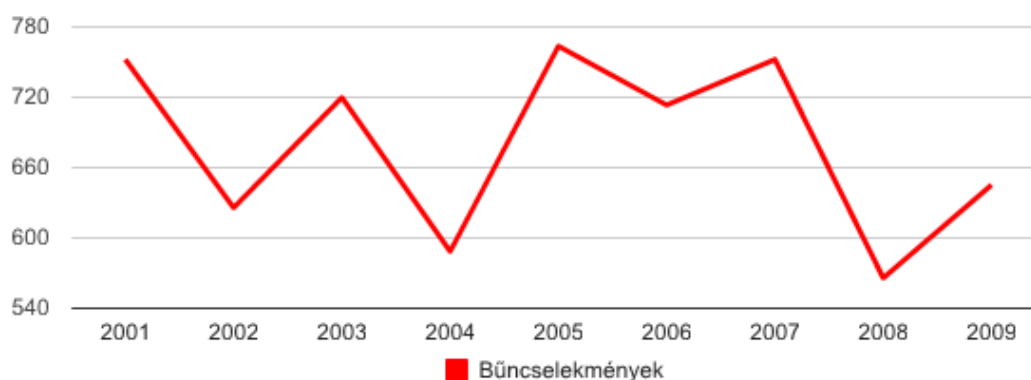
3.2. A program megindításának oka

3.2.1. A jogsértő cselekmények alakulása

A jogsértések száma természetesen önmagában is meghatározó, az itt élő emberek biztonságérzetét befolyásoló tényező, de legalább ilyen lényeges szempont, hogy milyen a bűncselekmények belső struktúrája, súlyossági foka, veszélyessége. A rendőrségi beszámolók alapján leginkább a kisebb súlyú vagyon elleni cselekmények a jellemzőek, de jelentős számban fordultak elő komolyabb kárértékű jogsértések is.

Az ismertté vált bűncselekmények közül a legtöbb vagyon elleni cselekmény, ez az összes bűncselekménynek általában 60-70 %-a. A bűncselekményi struktúra főbb vonalaiban évek óta változatlan, kisebb nagyobb eltérések az egyes bűncselekmény-csoportok között vannak, a trend öt év alatt nagyjából egyenletes, 500 körüli bűncselekményt jelent kapitánysági szinten. (11. ábra)

Ismertté vált bűncselekmények száma

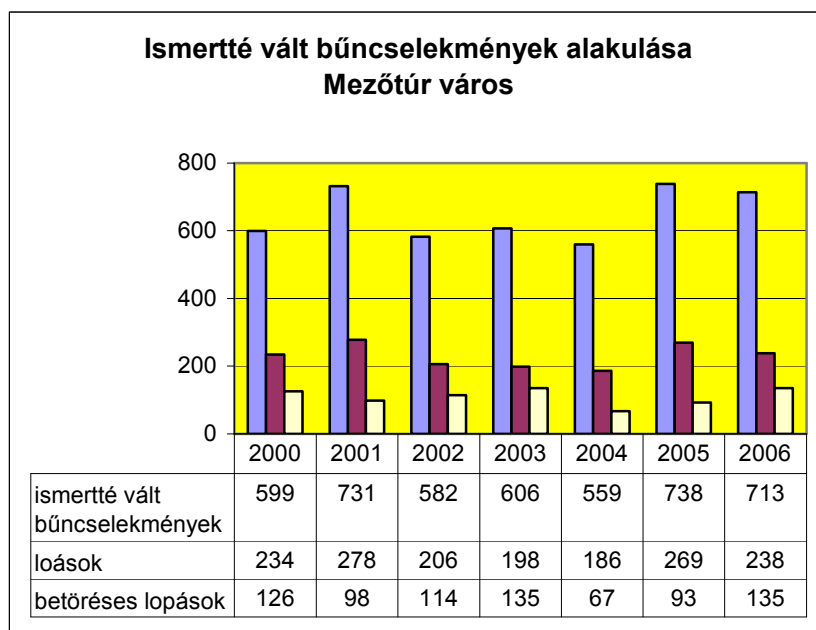


11. ábra: Ismertté vált bűncselekmények száma¹²

A tulajdont érintő támadások köre változatos, a bűnöző életmódot folytató személyek nem válogatnak, ami értékkel bír: lopás áldozata lehet. Jelentős számban tulajdonítanak el kerékpárokat, mobiltelefont, műszaki cikkeket, élelmiszert, okmányokat, vendéglátó egységekből betörés útján dohányárút, italt, játékgépekből készpénzt. Több esetben tűnt fel a területen hamis pénz,¹³ hamis, vagy hamisított okiratok, és természetesen dolgoznak a hiszékenységre vámszedői a csalók is, jelentős károkat okozva. Sajnos jelen van a kábítószer is, több eljárás folyt fogyasztók és terjesztők ellen.

¹² Mezőtúr bűnügyi statisztikái 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008., 2009. éves ERÜBS, ENYÜBS adatokból készültek. Forrás: <http://crimestat.b-m.hu/>

¹³ 17. ábra: 54.000 Ft-os „bankjegyek”



12. ábra: Ismertté vált bűncselekmények alakulása

A köznyugalmat jelentősen zavaró erőszakos, közösségellenes jogsértések legtöbb esetben az alacsonyabb színvonalat képviselő szórakozóhelyekhez kötődnek és sajnos az agresszivitás fellelhető szociológiai gyökerei nem jósolnak jelentős csökkenést a kocsmái, garázda jellegű cselekmények körében. Az alkoholos környezet megnyilvánulásai a vendég távozásával kikerülnek abból a közegből, ahol ez megszokott, és áttevődnek a nyílt közterületre, legvégül a családra. Ez viszont már fokozott problémát jelent, hiszen a polgárok biztonságérzetére szinte semmi nem bír olyan negatív hatással, mint az utcai garázdaság, vandalizmus és erőszak.

Azok az adatok, melyek megjelennek a rendőrségi statisztikában, megrajzolják az objektív biztonság képét, viszont ezeknek az adatsoroknak a jellemzői ritkán esnek egybe a lakosság szubjektív biztonságérzetével. Azt tényként kezelhetjük, hogy minden bekövetkezett bűncselekmény nem juthat a hatóságok tudomására, ennek különböző okai vannak. Több kisebb kárértékű jogsértést nem jelentek be a hatóságok iránti bizalmatlanság okán, családon belüli erőszakos megnyilvánulásokat a szégyenérzet, a félelem és a családi kötődés miatt, sok bűncselekménynek pedig olyan a természete, hogy senkinek nem érdeke, hogy a hatóság tudomást szerezzen róla. (12.ábra)

Mindezekon kívül a bűnözéssel kapcsolatos általános lakossági közvélekedés „sok mindent tud, tudni vél, illetve hallotta másoktól”, mely szintén rontja az általános biztonságérzetet.

Mezőtúr városában, a kapitánysági összbűncselekmények számának kétharmadát regisztráljuk szinte minden esztendőben. A mellékelt táblázatban jól látható, hogy a program megindulása előtt 2006-ig a vagyon elleni bűncselekmények száma kiemelkedően magas volt. (13. ábra). Ennek csökkentésére egyik megoldást jelentett a sértettvédelmi program.

A jogsértések nagyon sokszor összefüggésben vannak a nagyarányú italfogyasztással, a településeken működő vendéglátóhelyek magas számával. Az elkövetők életmódja, a családok pénztelensége, a megszerzett csekély anyagi javak elherdálása ezzel szorosan összefügg. A családon belüli erőszak fogalmi körébe sorolt esemény évente általában 40-50 esetben fordul elő, jórészt az elkövetővel egy háztartásban élő sérelmére, illetve a volt házastárs, élettárs sérelmére. Többségük testi sértés, illetve garázdaság, de kiskorú veszélyeztetése, magánlaksértés, tartás elmulasztása, személyi szabadság megsértése is előfordul.

	2002	2003	2004	2005	2006
ISMERTTÉ VÁLT BCS-EK *	819	787	792	994	1012
ISMERTTÉ VÁLT KÖZTERÜLETI BCS-EK *	299	269	312	332	243
KÖZTERÜLETI BCS-EK ARÁNYA	36,5%	34,2%	39,4%	33,0%	24,0%
Állam és emberiség elleni bűncselekmények	0	0	0	0	0
Személy elleni bűncselekmények	24	27	28	21	23
• emberölés	0	0	0	0	0
• emberölés kísérlete	1	0	0	0	0
• súlyos testi sértés	12	8	7	6	13
• életveszélyt okozó súlyos testi sértés		0	0	0	0
• halált okozó	0	0	0	0	0
Közlekedési bűncselekmények	69	69	85	53	72
• baleset okozás	21	8	21	9	18
• ittas járművezetés	38	52	54	41	46
Házasság, Ifjúság, nemi erkölcs elleni bcs.-ek	0	0	2	1	0
• erőszakos k,	0	0	2	1	0
Államig. és igazságszolg. elleni bcs.-ek	2	2	1	0	1
• hivatalos személy elleni erőszak	1	1	1	0	1

○ rendőr elleni	1	1	1	0	1
Közrend elleni bűncselekmények	45	44	37	58	32
• garázdaság	45	44	37	58	32
Gazdasági bűncselekmények	0	0	0	0	0
Vagyon elleni bűncselekmények	159	127	159	199	115
• lopás	95	99	103	111	92
• betörés lopás	15	7	14	9	5
• rablás	3	6	15	3	8

13. ábra: A bűncselekmények típusai Mezőtúron 2002-2006 között¹⁴

3.2.2. Tulajdon elleni szabálysértések értékelése (interjú)

Mivel nagyon gyakoriak a tulajdon elleni szabálysértések, ezért a Közrendvédelmi osztály munkatársát erről kérdeztem. A következőket mondta el: Igen magas a szabálysértések bontásában a kerékpárlopások és a mobil telefon lopások száma, melyek jelentősebb része szórakozóhelyekhez, iskolákhoz, pályaudvarokhoz köthető.

A tulajdon elleni szabálysértések struktúráját és sértetti körét vizsgálva az állapítható meg, hogy idősebb személyek sérelmére ritkán követnek el csekélyebb tárgyi súlyú cselekményt. Vagy fellökik és erőszakkal veszik el az értékeit például vásárlást követően, vagy lefoglalják, védekezésre képtelen állapotba hozzák, vagy valamilyen minősítő körülmény állapítható meg az esetek szinte mindegyikében még akkor is, ha a kárérték szabálysértési. Ilyenek többnyire a zárt, bekerített hely és a dolog elleni erőszak.

A vagyon elleni elkövetők folyamatosan szorulnak ki a közterületek régi „jó” helyszíneiről, ugyanis egyre többen költenek minőségi biztonság technikára. Ma már kemény munka egy egyszerű bolti betörés is. Jól működő rendszerek védik az üzleteket, intézményeket, szórakozó helyeket. A primitív, egyszerű elkövetők egyre nagyobb mértékben szorulnak a veszélyt nem jelentő, könnyen bevehető magánlakások irányába. Az időskorúak társadalmi rétegének viszont jelentős része képtelen arra, hogy önerőből eredményesen megvédje magát a támadásoktól, a rendszeres kifosztásoktól. Ez a tendencia a sértettvédelmi program életbe léptetése előtt, 1999-et megelőzően már intenzíven észlelhető volt. A program megállította ezt a tendenciát, amikor például az év végi ünnepek alatt már naponta több idős személy esett áldozatául az elkövetőknek.

¹⁴ A Mezőtúri Rendőrkapitányság adatai alapján

Az egyszerű vagyon elleni elkövetők folyamatosan kutatják azokat az idős személyeket, akiktől könnyen elvihetik értékeiket. Ezért szükséges a sértettvédelmi program folyamatos fejlesztése, bővítése és technikai eszközökkel történő ellátása egyaránt. A közterületi bűncselekmények értékelése és a lakosság szubjektív biztonságérzetének vizsgálata során nem húzhatunk éles határokat a bűncselekmények helyszínei között. Azok a lakosok, akikhez már ismétlődően betörtek, rettegésben élik életük minden napját, főként az éjszakákat. A megnyugvást számukra csak komplex feladatrendszer működtetésével érhetjük el. A módszer kapitányságunk részéről már több éve kidolgozásra került, működése hatékony és igen népszerű. A fejlesztésére fordítandó anyagi támogatás megtérülése garantált.”¹⁵

3.3. Az időskor jellemzői

Mivel a kutatási anyagom az idősekre vonatkozik, fontosnak tartottam néhány tanulmány segítségével felvázolni ezen életkor általános jellemzőit. Egy időskorúakkal foglalkozó európai összehasonlító tanulmányban olvastam a következő gondolatokat, melyekből csak néhány olyan elemet emelek ki, amely a dolgozatomhoz kapcsolódik.¹⁶

Az európai társadalmak öregedése vitathatatlan folyamat, amelynek egyik oka az, hogy a múlt század második felétől kezdve a termékenység erősen csökkent, ugyanakkor pedig a várható élettartam fokozatosan nőtt az orvostudomány fejlődése és az időskorúak javuló gondozása miatt. Az Európai Unió népessége egy intenzív öregedési periódus után csökkenni kezd: 2050-ig szóló előrejelzések szerint a népesség a jelenlegi kb. fél milliárdról 382 millióra esik vissza, ha nincsen bevándorlás. A népesség demográfiai struktúrája alapvetően átalakul, az öregségi indexnek, azaz a 65 évnél idősebb népesség és a 15 évesnél fiatalabbak aránya növekszik, vagyis az időskorúak jóval többen lesznek, mint a fiatalok. A statisztikai előrejelzések világosak: a világ népességében 2000 és 2050 között a 60 évesnél idősebbek aránya megkétszereződik, 10%-ról 22%-ra növekszik. A várható életkor növekedése miatt az időskor maga is különböző szakaszokra oszlik föl. Az elhatárolás pontos éve országonként különbözik, de a tendencia mindenhol hasonló. Az idős korba lépők, - azaz a 60-70 (vagy 75) éves korig tartó szakaszba tartozók - nem tekintik már magukat időseknek és a hagyományos öregkori szerepeket sem hajlandók felvenni. Energikusak, követik a korábbi szokásaikat. A 70 (vagy 75) és 80 év közöttiek

¹⁵ A Mezőtúri Rendőrkapitányság Közrendvédelmi osztályának munkatársával készült interjú összegzése

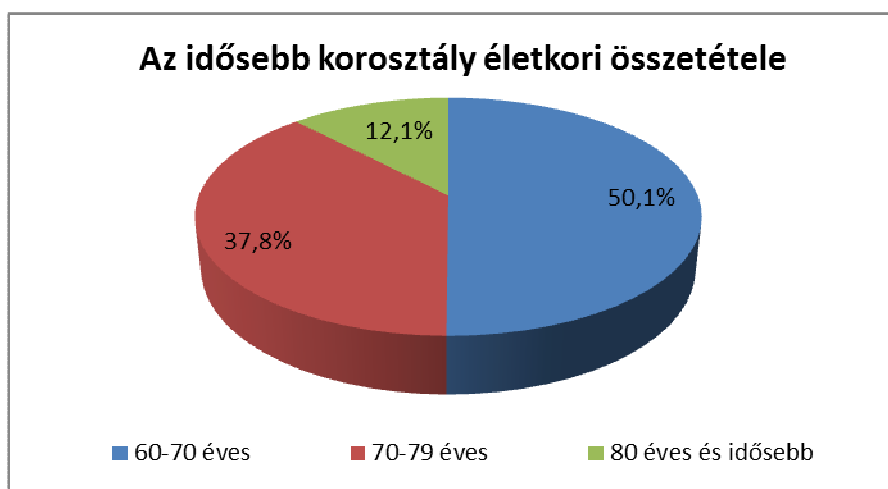
¹⁶ Kocsis János Balázs PhD. Minőség időskor városi környezetben, TÁRKI-BME 2009. október

körében megjelennek az egészségügyi gondok, önállóságuk korlátozottabbá válik, de még képesek önmagukat többé-kevésbé önállóan ellátni. A 80 éves kor fölöttiek esetében gyorsan romlanak a fizikai képességek, egészségügyi jellemzők és a mindennapi tevékenységek elvégzésében gondozásra szorulnak.

Ezeket a gondolatokat azért tartottam itt fontosnak megjegyezni, mert az én kutatási anyagom is ennek a korosztálynak az életvitelét, mindennapjait elemzi, s szerettem volna egy általános kitekintéssel indítani.

Az időskor néhány jellemzőjét egy másik tanulmány megállapításai alapján állítottam össze.¹⁷ Az emberi öregedést biológiai, pszichológiai és szociológiai változások jellemzik. Minél hosszabban él valaki, annál több ártalom, veszteség és kihívás éri, és minél gyorsabban változik környezete, annál gyorsabb és megfelelőbb alkalmazkodási képességre szorul.

Magyarországon 2000-re tovább növekedett a 60 éves és idősebbek aránya és számszerűen elérte a mintegy 2 milliót, ami az össznépesség csaknem 20%-a. Az idősebb korosztály életkori összetételét a 14. ábra mutatja.



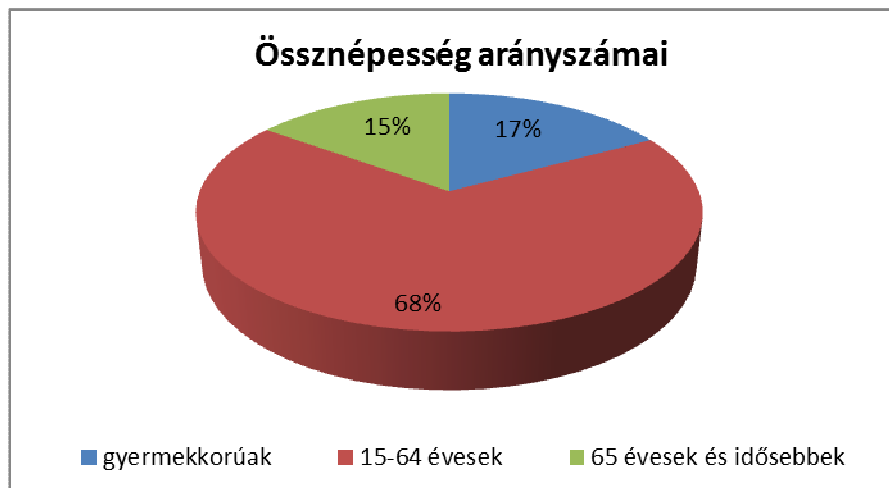
14. ábra: Az idősebb korosztály életkori összetétele

A 60 éves és idősebb népesség százalékos megoszlása Magyarországon 2000-ben¹⁸

Száz 60 éves és idősebb férfira jut 159 nő. A gyermekkorúak aránya az össznépességen belül 17%, a 15-64 éveseké 68%, és a 65 évesek és idősebbeké 15%. (15. ábra)

¹⁷ Prof. Dr. Iván László (Semmelweis Egyetem Gerontológiai Központ) Az idősgyógyászat (geriátria) aktuális kérdései és gyakorlata (<http://www.medlist.com/HIPPOCRATES/IV/3/168.htm>)

¹⁸ Prof. Dr. Iván László im.



15. ábra: Össznépesség arányszámai

A nyugdíjasok száma elérte a 3,1 milliót, ez a népességben 31,3%. A rendelkezésre álló adatok szerint a magyar népesség egyszerre öregedik és ugyanakkor fogyatkozik, 2001-re elérve a mínusz 4,0 ezrelékes fogyást. Az öregedési index 2000-re 115,5 és emelkedő tendencia jellemzi: 2020-ra elérheti a 165-öt.

A születéskor várható élettartam átlaga 70,3 év, a férfiak számára 66 év, nők részére 75 év. 1995-ben a magyar népesség haláloki adatai szerint a halálozások több mint fele (50,7%) a keringési rendszer betegségei miatt történt. A daganatos betegségek miatti halálozás áll a második (22,9%), az emésztőrendszer betegségei miatt bekövetkező a harmadik (8,1%), a sérülések, mérgezések, erőszak miatt a negyedik helyen (7,8%).

A 60 éves és idősebb magyar népesség 50%-ánál tartós betegség állapítható meg, míg a fiatalabbaknál ez 11%. A depressziók előfordulása az életkorral előrehaladva fokozódik. Súlyos tünetek 11%-ban fordulnak elő. A 60 év felettiek 32%-ának nincs barátja, 50%-uk nem él együtt házasság- vagy élettársával. 38%-uk, ha nem sikerül valami, megfogalmazottan sikertelennek tartja magát. A 60 évesnél idősebb magyar emberek egyötöde dohányzik, a férfiak 36%-a és a nők 8%-a. Alkalmilag fogyaszt alkoholt a férfiak 40%-a, a nők 17%-a, és rendszeresen a férfiak 23%-a, a nők 2%-a. Magyarországon házi gondozásban részesül mintegy 80-85 ezer ember, szociális étkezésben részesül közel 100 ezer ember, és klubokban nappali segítséget kap közel 45 ezer idős. Az egyedül élők száma 2001-re 900 ezer, 2021-re 1 millió 11 ezer körül várható.

A ma Magyarországon időskorba kerülőknek egyre kevesebb gyermeke és egyre kevesebb unokája van. Ők maguk is alacsonyabb gyermekszámú családokból származnak, kevesebb

hozzájuk hasonló korú testvérük, unokatestvérük van. A megnövekedett mobilitás pedig még ezt a kisebb létszámú családot is megosztja földrajzilag. A kapcsolatrendszer szűkülésével a szubjektív, informális, érzelmi alapon nyújtott támasz visszaszorulásával jár, amely anyagi eszközökkel nem helyettesíthető.

Kifejezetten veszélyeztetettek: a 80 év felettiek, az egyedül élők, akit családi gyász ért vagy depressziós, akik szellemileg károsodottak, s azok akik az elmúlt időszak eseményeivel nem tudnak jól, sikeresen megbirkózni.

3.4. Az elkövetett jogsértések szociológiai okai

3.4.1. Elkövetői háttér

Az elkövetővé válást elősegítő körülményeket vizsgálva először tekintsük át az elkövetők jellemzőit. (16. ábra)

MEGNEVEZÉS	2002	2003	2004	2005	2006
Összes bűnelkövető	432	399	411	477	429
Fiatalkorú elkövető	55	53	47	63	59
ami az össz. %-a	0,12	0,13	0,11	0,13	0,13
Ifjú felnőtt	95	77	96	128	90
ami az össz. %-a	0,21	0,19	0,23	0,26	0,2
Büntetett előéletű	183	161	187	219	223
ami az össz. %-a	0,42	0,4	0,45	0,45	0,51
Visszaeső	49	46	54	58	57
ami a büntet. %-a	0,11	0,11	0,13	0,12	0,13
Utazó bűnöző	2	7	4	5	10
Gyermekekorú elk.	25	19	5	10	18
ami az össz. %-a	0,05	0,04	0,01	0,02	0,04
Alkohol hatása alatt	119	93	118	150	101
ami az össz. %-a	0,27	0,23	0,28	0,31	0,23
Kábítószer és káb. pótló hatása alatt	0	0	2	6	7
	0	0	0,01	0,01	0,01

16. ábra: A bűnelkövetők jellemzői¹⁹

Ahhoz, hogy valaki bűncselekmény elkövetőjévé váljon, számos körülmény együttes hatása szükséges, azonban vannak olyan okok, melyek az egyén deviáns személyisége nélkül is olyan kényszerítő erőt jelentenek, mely a bűnözés felé taszítja az embert. Ezek között első helyen a szociális és anyagi helyzetet emelhetjük ki. Ez különösen igaz a legrosszabb helyzetben lévő elszegényedett, szakképzetlen rétegek esetében. Sokukat

¹⁹ A Mezőtúri Rendőrkapitányság adatbázisából

érintik a különféle szenvedélybetegségek, alkoholizmus, játékszenvedély, kisebb mértékben a kábítószer. Önmagában tehát a családgondozás, a szociális segélyezés, a gyermekvédelmi intézkedések tüneti kezelésnek minősíthetők, a probléma megoldására nem alkalmasak, szükség van ezekkel összefüggő mediációs programok kidolgozására, beindítására.

Fontos motivációs tényező a csábítás, mely minden esetben szubjektív, az elkövető személyiségétől erősen függő befolyásoló körülmény. A megfelelő vagyonvédelem hiánya, a lehetséges megelőző intézkedések elmulasztása mind felhívást jelentenek a potenciális elkövetők számára. A csábítás csökkentésének leghatékonyabb eszköze az elrettentés, a lebukás kockázatának növelése, melynek egyik lehetséges módszere a közösségi bűnmegelőzés szempontjából többek között esetlegesen térfigyelő rendszerek üzemeltetése, és a megelőző, beavatkozó jelenlét fokozása.

Az elkövetővé válást elősegítő objektív okok mellett nem hanyagolhatók el azon okok sem, melyek a deviáns személyiség kialakulásához vezetnek. A családi környezet esetleges káros hatásait ellensúlyozni lehet az óvodai, iskolai neveléssel, a tehetséggondozással, sokrétű szabadidős programok szervezésével, sporttal. Külön figyelmet kell fordítani a visszaeső bűnelkövetőkre.

Esetükben a fenti okok mellett még a hátrányos megkülönböztetéssel, a kirekesztéssel is számolni kell, ami elhelyezkedésüket és ezáltal a társadalomba való visszailleszkedésüket is jelentősen megnehezíti.

A sértett védelmi programunk által kialakított kapcsolatok során a sértettek igen sok, gyakran súlyos bűncselekményről is beszámoltak, amiket elkövettek sérelmükre. Jellemző egyes elkövetői körök gátlástalan módszere, amikor tolakodó, zaklató módon mennek be idős személyekhez mondvacsinált indokokkal és az idősek előtt kutatják át a lakást, néha lefogva a segítségért siető sértettet. Előfordult, hogy az idősek arra ébredtek fel éjszaka, hogy az elkövetők a szobában pakolnak a szekrényükből kifele. Az idős személyek sérelmére elkövetett cselekmények során jellemző volt a teljes gátlástalanság és embertelenség, a kiszolgáltatottak helyzetének lelkiismeretlen, lehető legaljasabb kihasználása.

A sértettvédelmi program életre hívásához tartozó helyzetkép egyik oldalához tartozik, hogy egyes bűnelkövetői körök kifejezetten azokat az embereket szemelik ki bűncselekményeik áldozatául, akik esetében nem kell félniük ellenállástól, tettenérés esetén elfogástól, akik egyébként is nagyobb félelemben élnek és gyakran az elkövetés tényét észlelve sem tudják önmaguk vagy vagyonuk védelmét biztosítani. Ezeknek az embereknek az életminőségét fokozottan hátrányosan érintik a kisebb vagyonelleni bűncselekmények is. Ezért emberi oldalról is meghatározó kötelezettségünknek éreztük, hogy azt a fokozott védelmet, amelyre ezeknek az embereknek szükségük van, mi valamilyen módon biztosítsuk számukra.

A program másik oldalát képezi, a közrendvédelmi szervek eredményes bűnügyi munkájának nélkülözhetetlen részeként a bűnmegelőzési tevékenység. A gyakorlati tapasztalatok alapján köztudomású, hogy a bűnelkövetők gyakran visszatérnek azokra a helyszínekre újabb bűncselekményt elkövetni, melyeken könnyen és kisebb kockázattal végre tudják hajtani tetteiket. Ismert továbbá az a jelenség is, hogy tippadóként adják tovább az általuk felderített és még teljesen ki nem fosztott, könnyű prédának mutakozó éléskamrák, baromfiudvarok, magánlakások helyszíneit. Megállapítható volt, hogy ha egy kiszolgáltatottabb sorsú polgár sérelmére betöréses lopást követnek el, akkor igen nagy a valószínűsége annak, hogy az meg fog ismétlődni, sajnos akár többször is.

3.4.2. A programban résztvevők társadalmi háttere: áldozati háttér

A helyi rendőrség Közrendvédelmi osztályának munkatársát arról kérdeztem, milyen általános jellemzőket fogalmazhatunk meg arra vonatkozóan, hogy kik azok, akik áldozatává válnak leggyakrabban a bűncselekményeknek. A következőket mondta el: „Áldozati oldalról a külföldiek, fogyatékkal élők, cigány származású, hajléktalanok elenyésző számban vannak jelen. A gyermekkorúak tipikus sértettei kiskorú veszélyeztetése bűncselekményeknek és a családon belüli erőszak fogalmi körébe sorolt bűncselekményeknek, ez utóbbiban a nők is. Jellemző még a gyermekkorúak sérelmére elkövetett egyes iskolai lopások. A 60 évesnél idősebb, -idős korúak sérelmére elkövetett bűncselekményeket minden hónapban külön is értékeljük, jellemzően vagyon elleni cselekményeknek sértettei, így lopások, ezen belül is a besurranások, illetve a pénzhamisítások fordulnak elő sérelmükre. Áldozattá válásukban jelentős szerepe van hiszékenységüknek, adott esetben segítő szándékuknak, feltételen bizalmuknak,

érzékszervei gyengeségüknek, mozgásban való korlátozottságuknak, a védelmi eszköz hiányának, s emellett az elkövetői magatartások is igen sokrétűek.

A leggyakrabban előforduló trükkök:

- gázár-támogatást, vagy nyugdíj-kiegészítést hozott;
- más hivatalos jellegre hivatkozik (gáz- vagy áramszolgáltató, Vöröskereszt, önkormányzati dolgozó);
- szerszámokat vagy egyéb használati tárgyakat szeretne lerakni, tároltatni;
- vásárlás (sertés, vasáru, építési anyag, toll- párna, stb.) vagy éppen értékesítés (arany ékszerek, seprű, edények, stb.) ürügyével;
- pénzt szeretnének felváltani;
- WC-re szeretne menni;
- rosszullétre hivatkozik;
- vizet kér;
- kamionja, személyautója lerobbant és a bevontatáshoz, javításhoz pénzre van szüksége;
- szomszéd telket szeretnék megvenni (vagy megvették) és a telekhatár felől érdeklődnek;
- szeretet-szolgálattól csomagot hoztak;
- szociális-segélyt hoztak;
- szemétszállítás túlfizetése miatt pénzt hoztak;
- kerti munka elvégzésének ürügyével;
- sértett hozzátartozójától pénzt, tűzifát, stb. hoztak

Az áldozati magatartásokban és elkövetési módszerekben új elem nem fedezhető fel az elmúlt években. Továbbra is gyakori az áldozat anyagi kiszolgáltatott helyzete, együttlakás, függősége az elkövetőtől. Érzelmi, hirtelen indulati tényezők döntően motiválták az elkövetőket és továbbra is döntő az alkohol kisebb-nagyobb mértékű közrehatása a bűncselekmények kialakulásában.

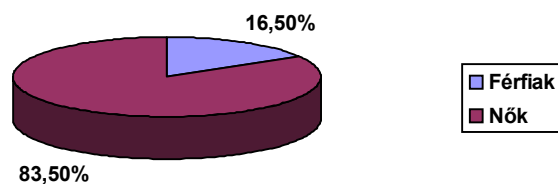
A garázdaságok során többször került megállapításra könnyű testi sértés is. E bűncselekmények során a korábbi haragos viszony, vagy éppen a hirtelen indulat, de egyes esetekben a kínálkozó alkalom, a sértett ittas állapota is lehetővé tette a bűncselekmény elkövetését. Az időskorúak sérelmére elkövetett cselekményeknél tapasztaltuk, hogy a

legfurfangosabb megoldásokat eszelik ki az elkövetők, magukat segélyszervezet, önkormányzati dolgozónak kiadva, vagy éppen nyereményjáték nyerteseként keresik fel a sértettet. A pénzhamisításoknál tipikusnak volt mondható a háznál folytatott kisösszegű vásárlások, melynek során a nagycímletű hamis pénzt váltották fel és így tettek szert valódi pénzre. (17. ábra)



17. ábra: 54.000 Ft-os „bankjegyek”²⁰

3.5. A kérdőívek feldolgozása

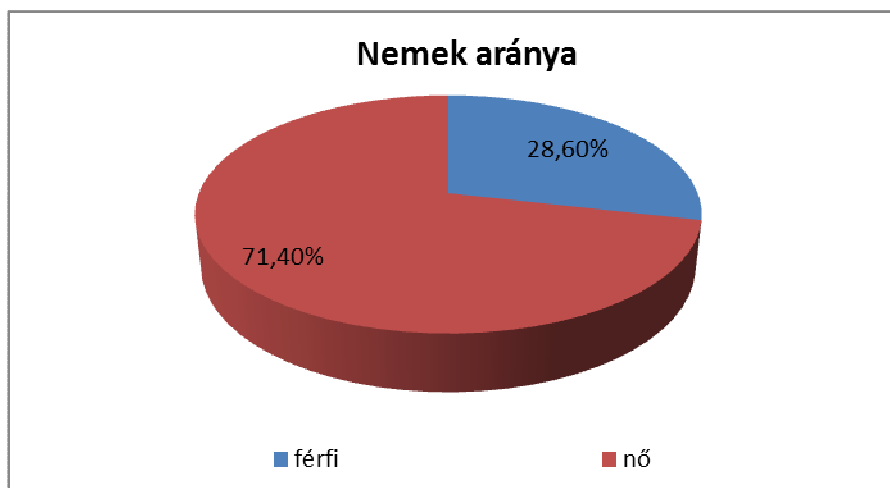


18. ábra: A programba 2010. áprilisában bekapcsolt résztvevők összetétele a nemek aránya szerint

A programba 2010-ben bekapcsolt személyek száma: 151 fő, ebből 25 fő férfi, 126 fő nő. (18.ábra) Közülük csak 35-en vettek részt a vizsgálatban. A kérdőív az eredeti kérdéssorokkal az 1. sz mellékletben található

1. Neme:

²⁰ A Mezőtúri Rendőrkapitányság által készített fénykép

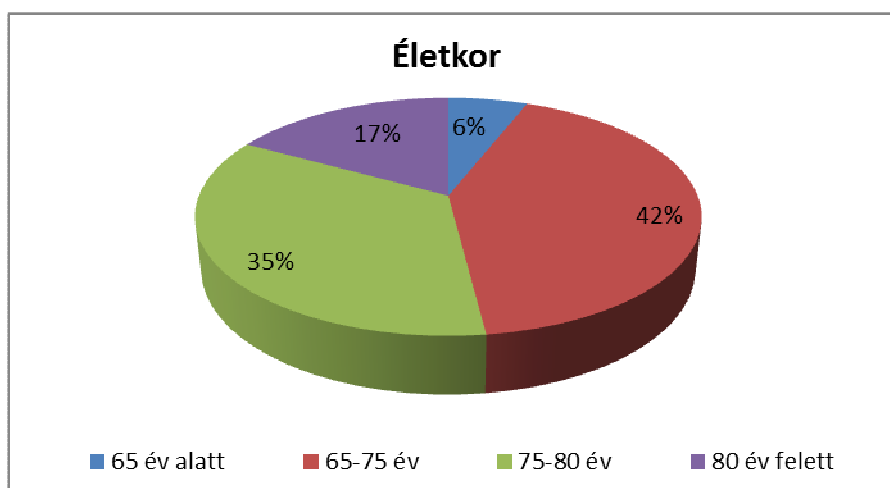


19. ábra: A vizsgálatban részt vevő idők összetétele a nemek aránya szerint

A kutatásba bekapcsoltak közül 10 férfit és 25 idős asszonyt kérdeztem meg. Ez majdnem hasonló arány, mint a programban 2010-ben résztvevők közül a férfi és női arány.

Elsősorban azokat az embereket kerestem meg, akiket személyesen is ismerek, s így volt alkalmam a kérdőívek kapcsán egyéni beszélgetésekre is. Másrészt az idők közül nem mindenki tudta volna kitölteni a kérdőívet egészségi állapota miatt. A kérdőívet kitöltő idők közül többen voltak a nők. (19. ábra).

2. **Életkora:** (20.ábra)



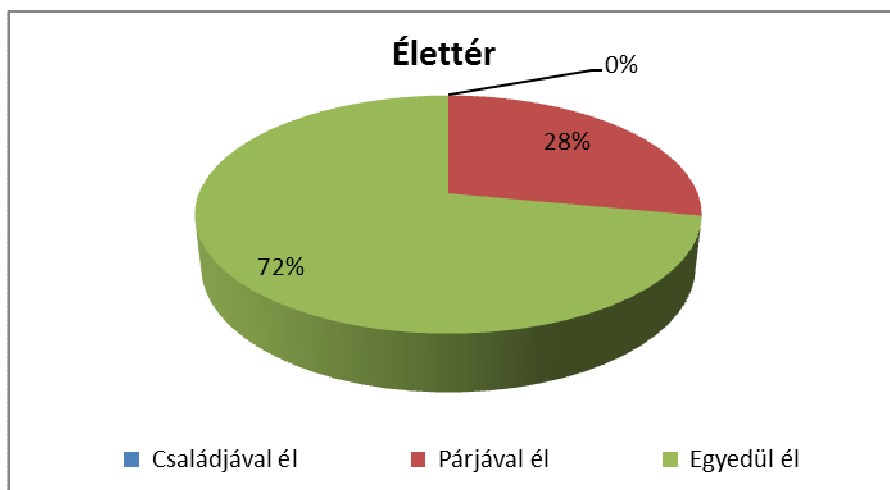
20. ábra: Megkérdezettek életkora

Kétségtelen, hogy az életkornak számos következménye és befolyása van egyénre, közösségre egyaránt. Az öregedés kihívást jelent az egyénnek, hogy megküzdjön a korban előrehaladóan szaporodó veszteségekkel. Ilyen veszteségek az érzékszervek fogyatékossá válása, a testi erő csökkenése, az alkalmazkodási képesség mérséklődése. Azért tartom

fontosnak ezt a kérdést áttekinteni, mert ezek is meghatározóak abban, hogy megértsük az idősök reakcióit, érzéseit, gondolatvilágát.

A kor múlásával veszteségek jelentkeznek az emberi kapcsolatokban és viszonylatokban is. A munka, az aktív tevékenység elvesztése, a barát- és társvesztés, a megszokott környezet és személyes tárgyak, élőlények elvesztése, a gyerekek, unokák eltávozása és nem utolsósorban az anyagi biztonságvesztés a legjellemzőbbek. Mindezek az életkor előrehaladtával halmozódnak, szaporodnak. Hatásukra egyéni válaszok észlelhetők, de többnyire a kiszolgáltatottság, függőség, tehetetlenség valamilyen változata vagy együttese okoz nehézségeket, mert az idősödő egyén önállóságát, önellátását, önmegbecsülését érintik és sérthetik. Amennyiben az idős ember magára marad, kialakulhat az a magány, mely lélektani jellemzőkkel betegítheti meg, depresszió, zavartság, kóros visszahúzódás, vagy személyiség- és elmezavarok formájában, nemegyszer öngyilkossággal befejezve. Egy súlyos lelki trauma, mint például a társ elvesztése, a kedvenc háziállat elvesztése, hirtelen lakásváltoztatás és a megszokottból egy új környezetbe „telepítés”, vagy az idős ember sanyargatása és jogsértése, személyes jogainak csorbítása súlyos testi működészavarokkal, szabályozászavarokkal és betegségekkel járhat. Az elvesztett társ „után megy” sokszor az idős ember.

3. Élettér: (21.ábra)

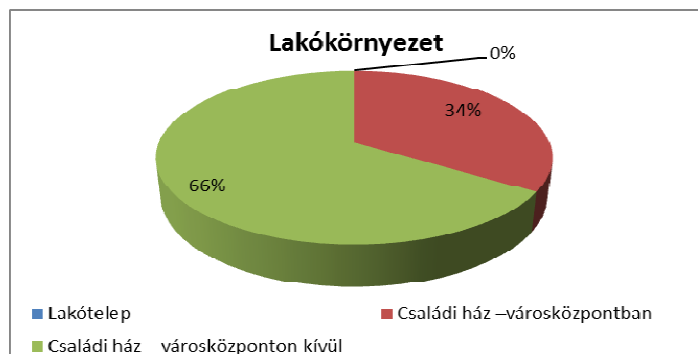


21. ábra: Élettér

Elsősorban az idősebb nőkre jellemző az, hogy egyedül élnek, de ez magyarázható azzal, hogy a várható élettartamban a nemek között fennálló különbségek egyértelműen jelzik, hogy a nők átlag életkora magasabb.

Az időskorúak egy csoportja 75 éves kor alatt még valakivel, például házastársával, élettársával osztja meg lakását. Az életkor előre haladtával azonban növekszik az egyedül élők aránya (az elhalálozások miatt)

4. Milyen lakókörnyezetben él:



22. ábra: Lakókörnyezet

Mint ahogy a dolgozat elején jeleztem, városunkban kb. 7700 lakás van. Ezek közül viszonylag kevés a lakótelepi lakás, a három lakótelepi terület közül kettő a város központjában található. A település nagy részére inkább a kertes családi házak jellemzőek, s kevés társasház található csak közöttük. Ebből következik, hogy a biztonság szempontjából a kertes házban egyedül élőkre kell leginkább figyelni. A lakótelepeken élő idős emberek közelében vannak szomszédok, a zárt lépcsőházak is fokozzák a biztonságérzetet. Ezért elsősorban a családi házakban élőket kapcsolta be a programba a rendőrség. (22.ábra)

5. Mi jellemzi a lakókörnyezetét?

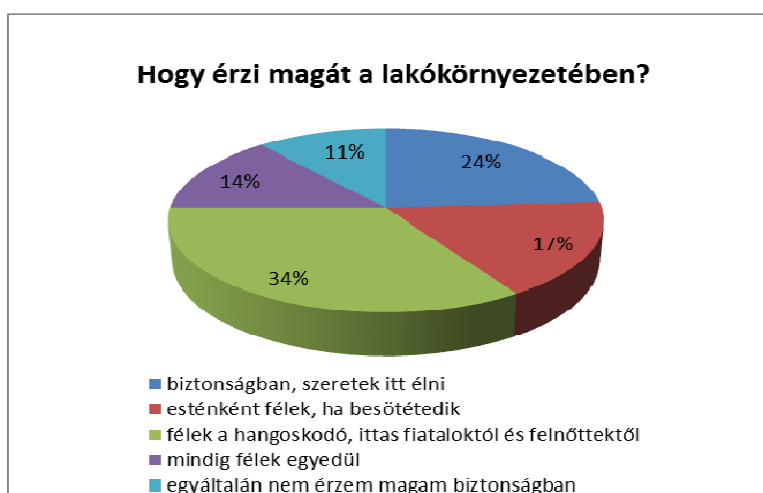


23. ábra: Lakókörnyezet jellemzői

A biztonság érzete összefügg a környezettel. A leromlott területeken az elhagyott épületek, kivilágítatlan területek, graffitival összefirkált falak, romos homlokzatok erősíthetik a

félelemérzetet. Ugyanígy a túlságosan sűrűn lakott vagy zajos, forgalmas útszakaszok, szórakozóhelyek is fenyegetettséget jelenthetnek. A beszélgetések alapján kiderült, hogy legtöbben nem szeretnek sétálni már az utcán esténként, és különösen félnek bemenni a parkokba, főleg, ha randalírozó, erőszakosan viselkedő, alkohol vagy kábítószer hatása alatt álló emberek is jelen vannak. De ugyanígy elveszettnek érzik magukat a városi forgatagban is. A dolgozatom elején látható egy térkép, amelyet a Mezőtúri Rendőrkapitányság Közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi csoportja készített (9. ábra). Erről jól kitűnik, hogy a közbiztonság szempontjából veszélyesebb helyen élőket vonták be legelőször a programba: vagy azért, mert túlságosan forgalmas helyek közelében élnek, vagy azért, mert éppen túl elhagyatott területen.

6. Hogy érzi magát a lakókörnyezetében?



24. ábra: Hogy érzi magát a lakókörnyezetében?

Veszélyeztetettséget majdnem mindenhol éreznek az időskorúak, de ez inkább lelki, mint fizikai érzés. Leginkább a kivilágítatlan, illetve a randalírozók által gyakran használt területektől félnek. Ez főleg az állomás, a szórakozóhelyek, kocsmák környékén élőkre jellemző. A beszélgetések során elmondták, hogy többségük szeret élni a környezetében. (24. ábra) A kertes házban lakók számára fontos a kert, az udvar, az állatok jelenléte. A programba való bekapcsolódás növelte a biztonságérzetüket, de azért az egyedüllét, a magány rossz érzés számukra. Érdekes volt megállapítani, hogy a nagyon idősök nem félnek annyira. Talán már nem ragaszkodnak annyira a földi javakhoz, megbékélt néhányuk az elmúlás gondolatával, legalábbis ezt mondják. Én úgy gondolom, ez azért nem teljesen igaz.

7. Elégedett-e a lakáshelyzetével?



25. ábra: Elégedett-e a lakáshelyzetével?

Az időskorúak többsége elégedett a lakáshelyzetével. Van, akinek már nagy is a lakás, amelyet korábban egy egész családdal laktak. Gondot okoz a fenntartása, fűtése (főleg, ahol központi fűtés van, s kénytelen az egész lakást fűteni egymagára). A nagyobb, üresen álló, nem lakott helyiségekkel rendelkező házakban nagyobb a félelemérzet is. A nyugdíjból nehéz a karbantartást és felújítást megoldani. A beszélgetések alapján kiderült, hogy egy jó állapotú kerítés is fokozza a biztonságérzetet. Sokat jelent számukra rendőrség által felszerelt számkódos riasztók, a fényvetők, a biztonsági zárok, s az a tudat is, hogy figyelnek rájuk, törődnek velük. (25.ábra)

8. A nyugdíjának kb. hány százalékát fordítja a következőkre?

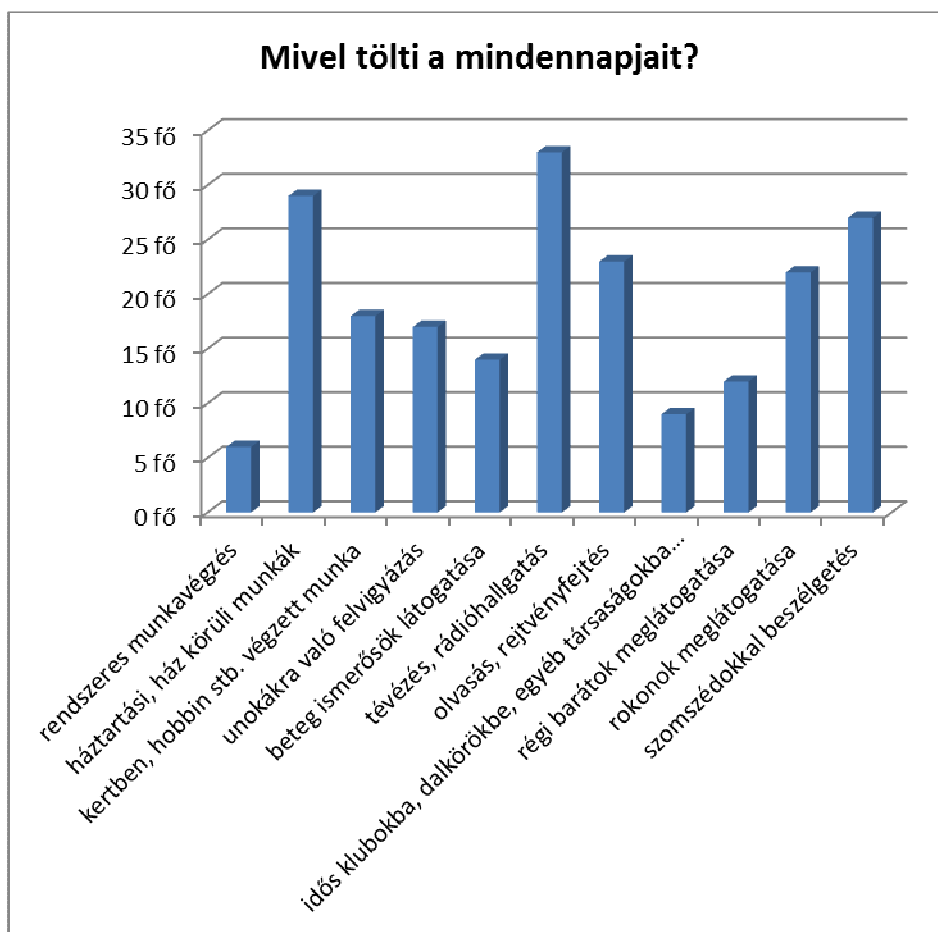


26. ábra: A nyugdíjának kb. hány százalékát fordítja a következőkre?

Az időskorúak anyagi helyzete kevésbé kielégítő. A nyugdíjba menetellel érezhető életszínvonal romlás mindenhol megfigyelhető. A nyugdíj összege elmarad a korábbi fizetés összegétől és ennek következtében a nyugdíjba menetel az életminőség romlását is okozhatja. Ha a kiadási szerkezetet vizsgáljuk látható, hogy a legnagyobb összeget a

lakásfenntartásra fordítják, nyilvánvaló, hogy a magas fűtési árak jelentősen megterhelik a háztartások költségvetését. Akárcsak az egyre növekvő áram-és vízdíjak. A maradék összeg jelentős részét étkezésre költik az időskorúak. A kiadásokban nagy arányt képviselnek még a gyógyszerekre költött összegek. Mindezek következtében gyakorlatilag nem marad forrás ruházkodásra, és kikapcsolódásra. (26.ábra)

9. Mivel tölti a mindennapjait? (több válasz is lehetséges)



27. ábra: Mivel tölti a mindennapjait?

Az aktív pihenés a kor növekedésével csökken. A 70 év körüliek még szívesen járnak el klubokba, rendezvényekre, vigyáznak az unókákra, a 75 év fölöttieknek már inkább a rokon látogatásokra, házimunkákra, beteg ismerősök látogatására helyeződik a hangsúly, a napjaik nagy részét tévénézéssel, olvasással, keresztrejtvényfejtéssel töltik. A 80 év felettiek fő programja a tévénézés, a kapcsolataik már csak a szomszédjaikra és a családtagjaikra terjednek ki, a nehezebb mozgás miatt. Városunkban a tömegközlekedés nem jól kiépített. Az autóbusz csak ritkán jár, és csak bizonyos útvonalakon. Sokaknak az is nehézséget okoz, hogy eljussanak a buszmegállóig, vagy felszálljanak rá. A taxi drága, a

kerékpáron már csak kevesen tudnak biztonságosan közlekedni, marad a családtagok autója, vagy az otthon maradás és a bezártság, kiszolgáltatottság érzése. (27.ábra)

A tesztek kitöltése utáni beszélgetésekben többen sajnálkozva fejezték ki, hogy gyermekeik, unokáik nem itt vannak, így a kapcsolat velük nem mindennapos, főként a szünidőkben láthatják egymást. Így a mindennapi kapcsolattartás a telefonra szorítkozik és sokuknak a szomszédok jelentek kapcsolatot a külvilággal főleg a magukra maradt idősök közül.

10. Milyen az egészségi állapota?

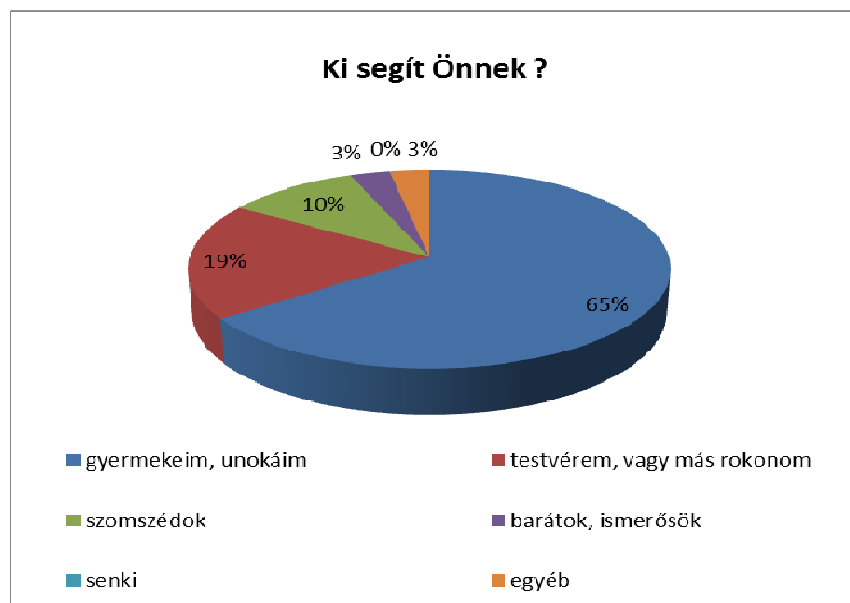


28. ábra: Milyen az egészségi állapota?

Az időskorúak egészségi állapota 75 éves korukig többé-kevésbé jó marad, éreznek önmagukban erőt, e kor után azonban romlás kezdődik, és 80 éves korukig az időskorúak majdnem fele jelezte azt, hogy a mindennapi életvitelében valamilyen fokon korlátozottá válik. (28. ábra)

A kérdőívet kitöltők 75 százaléka rendszeresen szed gyógyszereket.

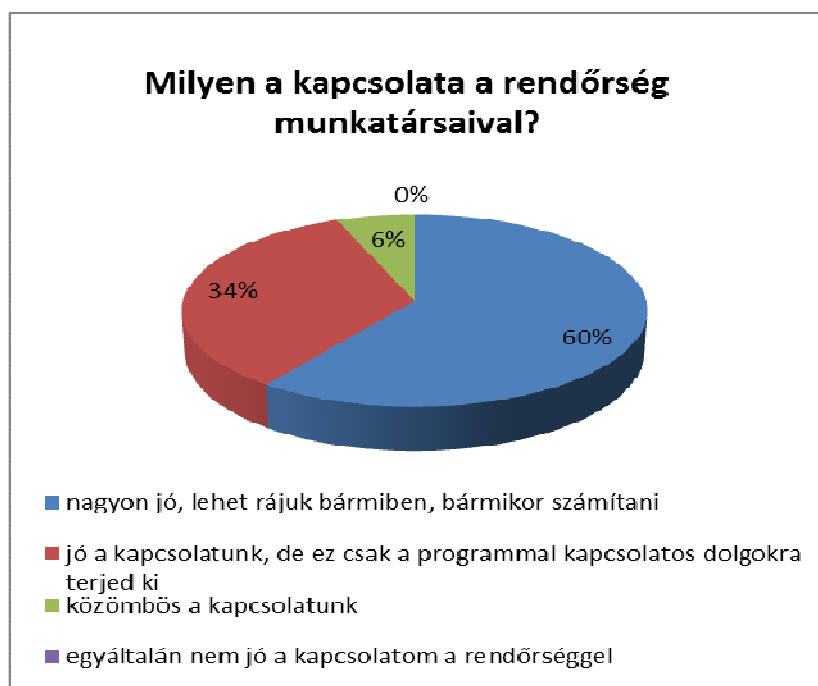
11. Ki segít Önnek elsősorban a mindennapjaiban, kire számíthat?



29. ábra: Ki segít Önnek elsősorban a mindennapjaiban, kire számíthat?

Megfigyelhető, hogy a kutatásban részt vevők túlnyomó többsége a rokonokkal tart kapcsolatot, s minél idősebbek az emberek, annál inkább csökken a barátok, ismerősök szerepe ebben, hiszen az egykori korosztályos társaik közül sokan elhunytak már. Esetleg a szomszédok azok, akikre még számíthatnak. (29. ábra)

12. Milyen a kapcsolata a rendőrség munkatársaival, akik a program alapján Önnel kapcsolatban vannak?



30. ábra: Milyen a kapcsolata a rendőrség munkatársaival?

A személyes beszélgetések során érzékelhető volt, hogy mennyire fontos az idősek számára ez a program. (30. ábra) Volt olyan, akinek a hétköznapiakon a megjelenő rendőr jelenti a kapcsolatot a külvilággal. Ma már elmondható az is, hogy megfigyelhető a program rendőri munka keretein történő túlterjeszkedése. A program tevékenységi körének kiterjedésében nem lehet határt szabni. Jellemző a rendőr kollegák programmal való azonosulására, hogy előfordult, amikor szabadidőben az egyik teljesen egyedülálló és hozzátartozó nélküli idős személynél mindig felvágta egy-két napra elegendő tűzifát és előfordult, hogy vittek neki gyógyszert is a gyógyszertárból. Vagy volt olyan eset, hogy az egyik kollega a zárat javította meg, másik esetben pedig az eső csatorna került megigazításra. Van olyan idős néni, akinek ebédet is visz néha a kollegina szabadidejében, vagy szintén szabadidejében saját gépkocsijával is elszállítja pl. kórházba látogatni.

A program nagyon népszerű az idősek körében. Van, aki mikulás csomaggal várta a kapcsolattartó rendőrt decemberben és már családtagként tekint rá.

A programnak létjogosultsága van, szükség van rá, céljait és feladatait elfogadták a rendőrök és szívesen végzik ezt a tevékenységet és mind emellett kézzelfogható, konkrét bűnmegelőzési eredmények elérésére is alkalmas.

13. A programba való bekapcsolódása óta követtek-e el az Ön sérelmére bűncselekményt?

A megkérdezettek közül mindenki nemmel válaszolt

14. Miért tartja fontosnak, hogy részt vehet a programban, mit jelent ez Ön számára?

E nyitott kérdésre a legtöbben a biztonság érzését fogalmazták meg. Többen kiemelték az emberi kapcsolatok fontosságát is.

A közvetlen lakókörnyezetemben is több olyan idős ember él, akik bekapcsolódtak a programba. A velük folytatott beszélgetések alapján egyértelműen kirajzolódott számomra, hogy ez a program nagyon hasznos, olyan biztonságérzetben tölthetik a mindennapjaikat, ami számukra nagyon fontos, hiszen betegségük, gyengeségük, mozgáskorlátozottságuk miatt állandó félelemben kellene élniük.

„Nálam nem olyan régen üzemelték be a riasztóberendezéseket, amik nemcsak a lakást, de a tyúkólat és a kamrát is védelmezik — mondta a nyugdíjas Sz. I-né. A környéken voltak már kisebb lopások, ezért gondoltuk úgy, hogy ha van rá lehetőség, akkor bebiztosítjuk értékeinket. Nekem sokat jelent a tudat, hogy észreveszem, ha valaki az éj leple alatt el akarja lopni a csirkéket, tyúkokat, mert korábban volt erre példa. Egyedül lakom a férjemmel, aki szintén idős már, fél az ember az illetéktelen behatolóktól.”

15. Milyen jó tanácsokkal látták el a rendőrök, amit érdemesnek tart megfogadni?

A program keretében kollégáim felhívták a figyelmüket arra, hogy mire kell vigyázniuk. Az idős emberek hosszan sorolták a rendőroktól kapott tanácsokat, melyek közül néhányat itt is kiemelek:

„Ne nyisson ajtót, kaput idegennek, ismeretlen személynek! Alkalmi munkát ne vállaltasson fel idegenekkel (pl. favágás, hóseprés, kerti munkák)! Ne hagyja nyitva a kapuját, házát, lakásának ajtaját, még akkor sem, ha az udvarban vagy a kertben tartózkodik, mert bárki észrevétlenül is bemehet! Ne engedjen be a házaló árusokat, gáz- vagy áramszolgáltató, Vöröskereszt és más hivatalos személynek álcázott embereket, bármennyire erőszakosak is! Ne vegye elő megtakarított pénzét idegenek jelenlétében, mert kifigyelhetik, hogy hol tartja, és valamilyen trükkel eltulajdoníthatják Öntől! Lehetőség szerint ne tartsa egy helyen az Ön által megtakarított pénzt, hanem kisebb összegeket helyezzen el a lakás különböző részein! Folyamatosan tartson kapcsolatot a „közelében” élőkkel, valamint a postással, polgárőrrel, orvossal, szociális gondozóval. Nyugdíjfolyósítás időszakában – ha lehetősége van rá - kérje meg valamelyik családtagját vagy a családgondozót, hogy legyen jelen az átvételkor, illetve a pénz biztonságba helyezésekor! Ne nyisson ajtót éjszaka bármilyen zajt hall, Ne hagyja őrizetlenül azt a helyiséget, ahol nyitva van az ablak!”

16. Milyen javaslatai, ötletei vannak a program bővítésével, fejlesztésével kapcsolatosan?

Többen javasolták ismerőseiket, akiket be lehetne vonni a programba. Kiemelték a személyes kapcsolattartást, s azt, hogy minél többször jelenjenek meg a rendőrök a környéken. Jó lenne minél több lakásba felszerelni a mozgásérzékelős riasztót.

3.6. A probléma megoldásának eredményei

3.6.1. A közterület biztonságában együttműködő szervek

Felvetődik a kérdés: milyen szervek kapcsolódtak be a kezdeményezésbe 2006 után a program kibővítésekor? A választ a Rendőrkapitányság munkatársa fogalmazta meg:

1. Mezőtúr Város Önkormányzata rendelkezik Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Konceptióval. Támogatja a Rendőrkapitányság általános és speciális bűnmegelőzési tevékenységét, valamint a társadalmi egyesületként megalakult Városi Polgárőr Egyesület munkáját.
2. Az önkormányzati testület ügyrendi bizottsága értékeli a közbiztonság helyzetét, végrehajtja az együttműködés feladatait és javaslatot tesz a várost érintő kérdésekben.
3. 1993-ban megalakult a Mezőtúri Városi Polgárőr Egyesület. Tevékenységük szervezése szoros összhangban történik a rendőri bűnmegelőzési feladatrendszerrel. Számos bűncselekmény sorozat megszakításában nyújtottak közvetlen létszámbeli és technikai segítséget. Részt vesznek az iskolakezdési programban, melynek során segítik és biztosítják a diákok közlekedését. Valamennyi városi közterületi rendezvény biztosításában teljes létszámmal vesznek részt. Tevékenységük meghatározóan segíti a társadalmi rétegek közbiztonsági, bűnmegelőzési tevékenységbe történő bevonását.
4. A rendőrkapitányság 1998-óta folyamatosan végzi a város általános iskoláinál az iskolakezdési időszak biztosítását a tanulók érkezése és távozása időszakában, valamint az általános bűnmegelőzési tevékenységet.
5. A rendőrkapitányság 2002-től kezdődően végzi a D.A.D.A. képzést a Városi Általános Iskolában. A Közrendvédelmi osztály Közterületi Áldozatvédelmi csoportja további egészség-megőrzési programok és bűnmegelőzési témakörök keretében tervez előadások tartását és szülői értekezleteken való részvételt.
6. 1999.-ben a rendőrkapitányság Közrendvédelmi osztálya létrehozta az országosan azóta is egyedülálló módon működő Sértettvédelmi Programját. A program működése során számos fejlesztésen esett át. Célja az idős, kiszolgáltatott helyzetben élő, bűncselekmények által potenciálisan veszélyeztetett emberek fokozott védelme, lakókörnyezetükben a közterületi rend biztosítása.
7. 2007. január 2.-án a Sértettvédelmi Program továbbfejlesztéseként és a Közrendvédelmi – közterületi szolgálatok bűnmegelőzési tevékenységének meghatározó átszervezéseként, szintén országosan is egyedülálló módon létrehozásra

került a közrendvédelmi osztály keretében a Közterületi Áldozatvédelmi Csoport. Az egyenruhásokból álló egység speciális feladatrendszer alapján a közterületeken végzi a bűncselekmények megelőzését, a sértettek fokozott védelmét és a veszélyeztetett, főként időskorúak felkutatását és még időben történő védő programba vételét.

8. A közrendvédelmi Áldozatvédelmi Csoport tagjai elkészítették a város bűnügyi ponttérképét. Első esetben kerültek fel a bűnügyi térképre az időskorúak, sértettvédelmi programba felvett személyek lakókörnyezetei. Az így lehetővé vált elemzés jól mutatja, hogy az általános vagyonelleni területi struktúra és az idős személyek sérelmére elkövetett bűncselekmények között szoros összefüggés van. Ez a tény kellőképpen alátámasztja, hogy a személyre szabott bűnmegelőzési program igen hatékonyan szolgálja az általános közterületi bűnmegelőzés alappilléreinek valamennyi szegmensét.
9. 2006. évtől együttműködés alapján a város Túripressz információs hetilapja támogatja a kapitányság bűnmegelőzési propaganda anyagainak közzétételét. Az újság eddigiekben Gyermek és Ifjúságvédelemmel, Drogmegelőzéssel, Trükkös lopásokkal, Ingatlanok vagyonvédelmével, Közlekedési és balesetmegelőzési tanácsokkal és egyéb vagyonvédelmi megelőzéssel kapcsolatos anyagokat juttatott el mint egy 14.000 lakásba. A támogatást térítésmentesen nyújtja, amennyiben a nyomdai szerkesztés során maradnak üres felületek.
10. A kapitányság 2006. évben együttműködési megállapodást kötött a Közép-Tiszai Vízügyi Igazgatósággal. Ennek keretében az Igazgatóság rendszeresen, de legalább heti egy alkalommal terepjáró gépkocsit biztosít ellenőreivel közös bűnmegelőzési járőrszolgálatok végrehajtására.
11. A kapitányság 2006. évben együttműködésben állapodott meg a Városi Horgász Egyesület megalakuló 4 fős halór csoportjával. Az együttműködés kiterjed többek között a halőrök hatáskörébe nem tartozó jogsértő cselekmények esetén történő jelzésadásra, valamint a terepjáró gépkocsijukkal történő rendszeres, közös, közterületeket érintő szolgálatszervezésre.
12. 2006. szeptember 27.-én megalakult Mezőtúron a Közterületi Egyeztető Fórum a bűnmegelőzést és a közbiztonság javítását célzó feladatrendszerrel. A Fórum tagjai közé meghívásra került a MÁV Állomásfőnökség, Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, Jászkun Volán Zrt. Mezőtúr, Polgármesteri Hivatal Gyámhatóság, Mezőtúri Horgász Egyesület, Körös Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Polgárőr Egyesület,

Berettyó-Körös Többcélú Társulás, Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály. A Fórum az első olyan szervezet, mely ilyen széles körben fog össze társadalmi rétegeket bűnmegelőzési célzattal és további tagok meghívását is tervezzük.

13. 2007. évben a kapitányság együttműködésben állapodott meg az egyesített általános iskolák Igazgatójával arra vonatkozóan, hogy minden évben támogatja a közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi Csoportjának programját. Kiemelten vesznek részt az iskolák az éves lakossági közvélemény-kutatások végrehajtásában és a sértettvédelmi program bűnmegelőzési elemeinek konkrét megvalósításában.

2007. évben együttműködésben állapodott meg a kapitányság a város Teleki Blanka Gimnázium és Szakközépiskola Intézmény Igazgatójával a lakossági véleménykutatások és sértettvédelmi bűnmegelőzési program közös végrehajtásában. Az iskolákkal történő együttműködésből adódó feladatokat szintén a Közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi Csoportja hajtja végre, mely tevékenység az egyenruhás közterületi szolgálatok esetében szintén eltér az országosan ismert szokványos tevékenységektől

3.6.2. Az együttműködés eredményei

A Mezőtúri Rendőrkapitányság vezetői és beosztotti állománya az elmúlt időszakban nagy hangsúlyt fektetett azokra a nem szankcionáló típusú intézkedésekre, melyek megelőzést, a bűnalkalmak csökkentését szolgálják.

Ezeknek az intézkedéseknek egyik eleme a lakosság szubjektív biztonságérzetét kezelő intézkedések köre, kiemelt figyelemmel a bűncselekmények sértettjeire, az áldozatokra, megelőző lépésként azokra is, akik még nem váltak sértetté, de valamilyen körülmény miatt fokozottan veszélyeztetettek.

A program továbbfejlesztéseként egyszerű vagyonvédelmi eszközöket kell felszerelni az idős emberek lakásaiban. Induláskor egyéb anyagi eszközök hiányában, a kapitányság személyi állománya adta össze a pénzt, melyből 40 db. ajtó-és ablaknyitás érzékelő riasztóberendezést vásároltunk. Ebből, a programba először bevont közel negyven sértettnek jutott a lakásába, vagy alsóépületébe olyan eszköz, mely bűnelkövető behatolásakor jelez, riaszt, és nem utolsó sorban egyfajta biztonságérzetet ad. (31. és 32. ábra) A készüléket a rendőr telepíti, - az egész néhány perc,- közben elmagyarázza, hogyan működik, hogyan véd, és mit kell tenni, ha működésbe lép.

Maga a riasztó egyszerű, öntapadós kivitelű felszerelése ideális esetben szerszámoszt sem igényel.



31. ábra: Számkódos riasztó



32. ábra: Számkódos riasztó

Az intézkedés hatékonyságával kapcsolatosan elmondható, hogy azoknak az idős embereknek a sérelmére, akik a programba bevonásra kerültek, jellemzően nem követnek el bűncselekményeket. Folyamatban van polgárőrség programba történő bevonásának kidolgozása, a végrehajtással kapcsolatos feladatmegosztás megszervezése.

Nagyon fontos a sértettvédelmi program feladatrendszerének bővítése, a bűnmegelőzési tevékenység már bizonyítottan hatékony módszereinek szélesebb körben történő alkalmazása.

Jelenleg Mezőtúr Rendőrkapitányság területén átlagosan egy gépkocsizó járőr teljesít szolgálatot, melyet esetenként kiegészít a közlekedési járőr. A rendelkezésre álló rendőri erő folyamatosan leterhelt. Ahhoz, hogy a közterületi program feladatrendszerét az eredeti 30-40 sértett és a hozzájuk tartozó inkriminált lakókörnyezetek helyett jelentősen meg növeljük 100-as nagyságrendre, az emberi tényezők mellett technikai eszközök alkalmazása is elkerülhetlenné vált, mivel ellenkező esetben nem biztosított a program hatékonysága. Megfelelő tárgyi eszközök nélkül a program kiszélesítése nyilvánvalóan a biztonsági szint csökkenését eredményezné és csalódottságot okozna az embereknek.

A lakókörnyezetekhez kapcsolódó közterületek megfelelő biztonságot nyújtó éjszakai visszatérő ellenőrzésének objektív akadályát képezi a rendelkezésre álló és megelőző járőrszolgálatra vezényelhető létszám és egyéb tárgyi feltételek. Ezért indokolt kiegészíteni a védelmet egyszerű, alacsony áron beszerezhető, de mégis hatékony biztonságtechnikai eszközökkel. Felszerelése, üzemeltetése rendkívül egyszerű. Riasztása igen hangos, megbízható, gyakorlatilag vakriasztás kizárt. Alkalmas a behatolni kívánó elkövető

meglepésére és gyors helyszínelhagyásra késztetésére. Mind emellett óriási jelentősége van a sértettek pszichés megnyugvásának megteremtésében.

Szintén egyszerű és alacsony áron beszerezhető készülék a mozgásérzékelővel ellátott fénnyvető készülék. A megfelelő teljesítményű 150 wattos kivitel már 3000 Ft. körüli áron beszerezhető. Előnye, hogy még a konkrét épületbe történő behatolás előtt „fényt derít” a kísérletet elkövetni szándékozóra. Mozgásérzékelője állítható érzékenységű, emberi testnél kisebb mozgásokra történő reagálása szabályozható, esetleges vakriasztásnál nem kelt hangot, indokolatlan pánikot. A megelőző vagy figyelő szolgálatban lévő rendőrök, polgárőrök éjszaka messziről is érzékelhetik a jelzését. (33. ábra)

Mozgásérzékelős fénnyvető



33. ábra: Mozgásérzékelős fénnyvető

Ezekkel a rendkívül egyszerű és olcsó eszközökkel hatványozottan növelhetjük a lakókörnyezetek biztonságát. Vannak olyan potenciálisan veszélyeztetett helyzetben élő emberek, akiknél a sérelmükre készülő cselekmény észlelése esetén sincs lehetőségük segítségkérésre. Ezért volt indokolt a program technikai hátterét kiegészíteni szintén olcsó, könnyen kezelhető mobil telefonkészülékekkel.

A tárgyi eszközök kihelyezésénél alapelveként alkalmazzuk, hogy azok nem kerülnek tulajdonba is. Így a védelemben részesített személyek elköltözése, szociális otthonba vonulása, vagy esetleges elhalálozása esetén azok visszavételezésre kerülnek és újra telepíthetővé válnak.

A sértett védelmi program továbbfejlesztése esetén nélkülözhetetlen lenne a program általános feladatrendszerét végrehajtók személyi körének a bővítése is, ezért együttműködésben állapodtunk meg a Mezőtúri Polgárőr Egyesülettel. Az egyesület vállalta, hogy heti 70 km felhasználásával járőrszolgálatokat szervez a kapitányság által konkrétan meghatározott időszakokban és közterületeken. Kiemelten ellenőrzi a sértettvédelmi programban lakó idős személyek lakókörnyezeteit a bűnisméltések megakadályozása céljából. Ennek a tevékenységnek csak üzemanyag költsége jelentkezik. Gépkocsi karbantartásra, egyéb gépkocsival kapcsolatos kiadásokra nem kell számolni, mert a polgárőrök azt vállalják saját gépkocsijaikkal.

Mezőtúr város önkormányzata képviselői útján lakossági fórumok megtartásával segíti az idősök sérelmére elkövetett cselekmények látenciájának csökkentését, a veszélyeztetett személyek felkutatását. Lehetőség szerint bevonja a feladatrendszer információs tevékenységi körébe a közterület felügyelőket.

A program közvetlen végrehajtója a rendőrkapitányság közrendvédelmi osztályának Áldozatvédelmi Csoportja.

A Sértettvédelmi Program általános feladatrendszere továbbra is részét képezi az egész alosztály közterületi tevékenységének. Így kiemelten a fokozott védelemre szoruló személyek felkutatása, lakókörnyezetük nappali és éjszakai ellenőrzése az általános és ideiglenes útirányokon, a közvetlenül veszélyeztető körülmények megszüntetésében közreműködés, napi részfeladatok teljesítése.

Jelenleg is több olyan egyidőben, egymással párhuzamosan futó kezdeményezés van városban, amely bűnmegelőzési törekvésekhez igazodik, és a „Társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájában”²¹ meghatározottak szellemében többféle prioritási területet érintve fejti ki hatását.

A vonatkozó szakirodalmat tanulmányozva megállapíthatjuk, hogy a bűnmegelőzés kriminálpolitikai modelljei közül a proaktív, vagyis a megelőző a jellemző ez esetben. A modelleket részletesen vizsgálva – meglátásom szerint - két típus köthető az esethez.

„A szituatív bűnmegelőzés a bűnalkalmak csökkentésére koncentrál. Ennek érdekében a bűncselekmény elkövetését lehetővé tevő, vagy az azt elősegítő körülményeket igyekszik csökkenteni vagy megszüntetni. A szituatív bűnmegelőzés következtében a bűncselekmény elkövetése nehezebbé válik.”²²

„Az áldozatorientált megelőzés a potenciális áldozatokat kívánja olyan helyzetbe hozni, hogy ne követhessenek el sérelmükre bűncselekményt. Az áldozati csoportokba tartozó személyekkel ismertetni kell a lehetséges veszélyeket, s azok elhárításának módját.”²³

Nézzük, városunkban hogyan is valósul meg az elmélet a gyakorlatban.

Az Áldozatvédelmi Csoport vezetője a program alap feladatrendszerét az alábbiak szerint fogalmazta meg:

- A programba kerülő sértettekkel közvetlen kapcsolattartás, nappalos szolgálatokban személyes megkeresések útján. A személyes megkeresések jelentősége már abban is jelentkezik, hogy a lakókörnyezet bűnelkövetői gyakran láthatják a sértettnél az egyenruhás rendőrt, mely tapasztalataink alapján már önmagában visszatartó hatású.
- Bűnmegelőzési tanácsadás, felvilágosítás.
- Kapcsolatkeresés a szomszédokkal, a környezet fokozott odafigyelésének megszervezése.
- Kapcsolatkeresés a rokonokkal, szükség esetén felkutatásuk, figyelmük felhívása a veszélyeztető körülményekre, azok megszüntetésére vagy enyhítésére közreműködésük kérése.

²¹ A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája , 2003. június

²² A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata Szerk: Szabó Henrik RTF Budapest, 2008. 14. old.

²³ A bűnmegelőzés... 15. old.

- Éjszakás szolgálatok inkriminált időszakjaiban a sértettek lakókörnyezeteinek célirányos ellenőrzése, megfigyelése, megelőző járőrözés.
- Egyéb szociális ügyek intézésében segítségnyújtás, illetékes hatóságok megkeresése.
- A fokozottan védett sértettekkel kapcsolatos tevékenységről folyamatos szóbeli beszámolás.
- A csoport tagjai a kapcsolattartások során tudomásukra jutó újabb veszélyeztető körülmények esetén javaslatot tesznek a Sértett Védelmi Program általános feladatrendszerének adott személyre vonatkozó fokozására.

Az áldozatvédelmi csoport feladatrendszerébe beépítésre került a hatékony bűnmegelőzés mind három alappillére, így a bűncselekmények hatásának csökkentése, sértetté válás befolyásolása, bűnalkalmak számának redukálása.

A sértett védelmi programunk alapjaiban fogja át azt a rendőrszakmai területet, melynek egyaránt feladata a hatékony bűnmegelőzés, lakossági kommunikáció és kapcsolatépítés, a közösségi rendőri modell megjelenítése és tartalommal történő megtöltése és nem utolsósorban az áldozatvédelmi tevékenység magas szintre emelése. Ezek a feladatcsoportok önállóan is, de együttesen és szervezeten végrehajtva hatványozottan alkalmasak arra, hogy javítsák a lakosság szubjektív biztonságérzetét, javítsák a valós közbiztonságot, az életminőséget.

A sértettvédelmi programnak a véleménykutatás és információgyűjtés is szerves részét képezi. Meghatározó fontosságú, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő, rászoruló idős személyekről időben tudomást szerezzünk, még mielőtt bűncselekmény sértettjeivé válnak. A Közrendvédelmi osztály saját erőből minden évben végrehajt egy lakossági közvélemény kutatást, mely Interjú Program néven fut. A lehető legegyszerűbb kérdőív megválaszolását várjuk a város lakosaitól. Kiemelten azzal, kérdésekkel, hogy ki milyen mértékben elégedett a lakókörnyezete biztonságával, és miért, milyen javaslata van a rendőrök számára a hatékonyság növelése érdekében és egy harmadik általános kérdés tapasztalt jogsértésekről, segítségre szoruló lakosokról. (2.sz. melléklet)²⁴

Vannak a sértett védelmi programunknak szezonális sajátosságai, ilyen például a december hónap.

²⁴ A Mezőtúri Rendőrkapitányság által összeállított kérdőív

Az év végi ünnepek előtt a sok éves tapasztalat alapján fokozottan veszélyeztetettek a védtelenebb emberek, növekszik a baromfi, egyéb élelmiszer, tüzelő és készpénz lopások száma. Volt olyan év végi időszak, amikor minden nap több idős személy esett áldozatául a tipikus ünnepek előtti bűncselekményeknek. Az ünnepek teljes körű biztosítása mindenkor az év utolsó nagy próbatétele a rendőrség számára abból a célból, hogy a legalapvetőbb életminőséget és biztonságot garantálni tudjuk minden állampolgár részére.

Minden túlzás nélkül óriási eredménynek minősíthető, hogy a sértett védelmi útírány által fokozott védelemben részesített idős személyek közül pl. 2003. év ünnepi időszakában egyetlen egy fő sérelmére következtek el ismétlődően bűncselekmény, de az sem vált befejezetté.

A program alapján elkészített tervekben szereplő valamennyi személy részére biztonságban és békességben eltöltött ünnepeket tudtunk biztosítani. Kiemelendő, hogy ezt a tendenciát 2003. év óta sikerült megtartanunk és a programunkban szereplő személyek sérelmére nem követnek el bűncselekményt december hónapokban sem.

Az idős ember bűnözéstől való félelme teljesen más, mint az aktív korosztályé. A félelem természetesen függ a település társadalomszociológiai jellemzőitől, nagyságától, de mélyebb és tartósabb szorongás kialakulásához vezethet.

Ezek a körülmények még fokozottabban támasztották alá ennek a sajátos sértett védelmi programnak a működtetését és folyamatos fejlesztését.

A kiszolgáltatott körülmények között élő időskorúak helyzete más területeken is jól tipizálható lehet. A módszer egyszerű és nem igényel jelentős többlet költségeket, pusztán nagyobb mértékű munkaidő kihasználást mind parancsnok, mind pedig a közterületi állomány részéről. A fokozott védelemben részesített sértettek sérelmére elkövetett bűncselekmények helyszínei által összeállított feladatrendszerek nem jelentenek az általános bűnüldözéstől elvonatkoztatott feladatrendszert.

A városban mintegy 4000 fő nyugdíjas él. Ezek közül 200-300 fő él olyan körülmények között, melyek veszélyeztetetté válhatnak számára. A közrendvédelmi osztály létszáma 15 fő körül ingadozik, tehát elvileg véges a program kiterjesztésének lehetősége, de ez idáig még nem szabtuk határt és nem is fogunk a jövőben sem senkit sorsára hagyni.

Amennyiben a veszélyeztetett sértetti kör védelmét szolgáló program nem működne, a sértettek könnyű prédának minősülő anyagi javai kockázat nélkül támadhatóak lennének, akkor ez a folyamat akár 100-200 –as nagyságrenddel több bűncselekmény bekövetkezését is okozhatná évente. Van olyan sértettünk, aki 2002-ben került a programba, addig rendszeresen meglopták, az elmúlt 5 évben egyetlen bűncselekmény nem történt sérelmére. Tudják, hogy a rendőrség védelme alatt áll. Ezt minden házon, amelyet a programba bevontak, tábla is jelzi. (34. ábra). A programban közreműködik: a Rendőrkapitányság, az Önkormányzat, a Polgárőrség és a Tűzoltóság is.



34. ábra: Kihelyezett figyelemfelhívó

4. Jelen, lehetőségek a továbbfejlesztésre

4.1. A program jelene

A program következő lépésére a **„Közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített programok megvalósításának támogatására”** kiírt IRM pályázattal sikerült támogatást szerezni. A pályázatot a rendőrkapitányság vezetője és a közrendvédelmi osztályvezető készítette, együttműködőként a Megyei Rendőr-főkapitányság (képviselőiben természetesen a Mezőtúri Rendőrkapitányság) és a helyi Polgárőr Egyesület szerepelt. A pályázatot támogatta Mezőtúr Város Önkormányzata is. A megnyert összeg végül kerek egymillió forint lett, így a saját erővel együtt a pályázat céljaira fordítható összeg 1.180.000 Ft, melyeket egyéb támogatásokkal is sikerült kiegészíteni. A támogatás, a Mezőtúri Rendőrkapitányság által működtetett „Sértettvédelmi program” továbbfejlesztésére került felhasználásra.

A rendőrkapitány úr elmondása alapján²⁵: A program célközönsége egyrészt természetesen a korábbi sértettvédelmi csoport, de mivel a megvásárolható eszközök lehetővé tették a fejlesztést, további védelemre szoruló személyek bevonására is sor kerülhetett. A rendőrkapitányság ismét felmérte a segítségre szoruló idős emberek körét, kiemelt figyelemmel a település peremén élő, gyenge személyes kapcsolatrendszerrel rendelkező nyugdíjasokra. A felmérés során az is megállapításra került, hogy a védelmi eszközök közül mely típusút kell telepíteniük, melyik illeszkedik legjobban a védendő objektum jellemzőihez. Így, a legszükségesebb eszköz rendelkezésre bocsátásával növelhető a védett személyek, objektumok köre, bár az is előfordult, hogy a körülmények több eszköz együttes alkalmazását igényelték.

Ezt követően indult meg a pályázati célok megvalósítása, melynek során az alábbi eszközöket szerezték be, és telepítették.²⁶ (35. ábra)

- Mozgásérzékelős halogén fénycső 40 db (150W 120 fokos látószög tip:IP44)
- Mozgás és ajtónyitás érzékelővel egybeépített számkódos riasztó távirányítóval, riasztás esetén 5 db tetszőleges telefonszám felhívásával 10 db (tip:HS 60)

²⁵ Szakács László r.alezredes, rendőrségi főtanácsos, kapitányságvezető (Mezőtúr) tájékoztatása alapján

²⁶ SZAKMAI BESZÁMOLÓ - Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által a „Közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített programok megvalósításának támogatására” kiírt pályázat rendőrségi megvalósításáról -adatai alapján

- Mozgásérzékelő, + hangos riasztás 20 db (110 fokos látószög tip:IP44-15283)
- Személyi riasztó zsebtolvajlások megelőzésére 50 db (tip: RoHS PPA003)
- Bejárati ajtóra szerelhető biztonsági hevederzár 10 db (JKH 88cm)
- Hengerzárbetétes biztonsági zár 25 db (ELZETT IXA betéttel két méretben)
- Bűnügyi történésekhez igazodóan telepíthető, mobil éjjellátó kameraegység + rögzítő 1 db. (IRW-220 infravörös kamera, secumate SD rögzítő, GABA LCD beállítómonitor)
- Feltöltőkártyás mobiltelefonok segélyhívásra 20 db



35. ábra: Vagyonvédelmi eszközök



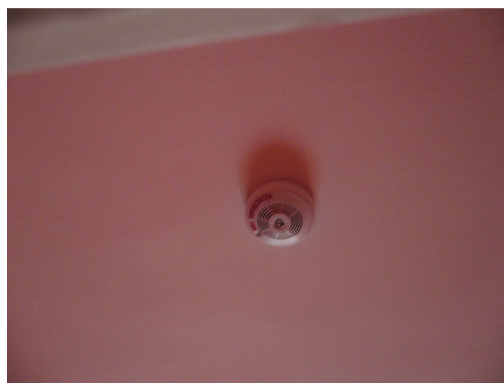
36. ábra: Elektronikus nyitásérzékelő

Az eszközök beszerzése során, - felismerve a megelőzési terület fontosságát,- a Samsung Zrt. mobil üzletága térítésmentesen támogatta a kezdeményezést azzal, hogy 20 db. mobiltelefont adományozott a rászorultaknak.

Mivel a technikai eszközök egy részének telepítése szakértelmet igényelt, az Antenna-Szervízút BT. (Mezőtúr, Nagycsapat-kert út 5.) kapott megbízást a technikai munkák elvégzésére.

Össességében pénzügyileg a programra a következőket fordították:²⁷

- Tárgyi eszközök beszerzése: 480.000 Ft.-
- A segélyhívók üzemeltetése: 70.000 Ft.-
- Polgárőrség részvétele a programban 200.000 Ft.- (A polgárőrség rendelkezésére áll a sértettvédelmi programba bevont idős személyek listája, a közrendvédelmi osztály által meghatározott rendben látogatják védelemben részesülő személyeket, a megjelölt pénzeszköz a polgárőrség részére üzemanyagra van biztosítva.)
- Biztonságtechnikai berendezésekkel kapcsolatos szerelési költségek 150.000 Ft.
- Szóróanyagok, kiadványok, tájékoztatók 300.000 Ft.-
- A pályázati program szervezése során megkérték a tűzoltóságot, hogy a maga sajátos eszközeivel vegyen részt a megvalósításban, így a technikai eszközök kiegészítésre kerültek –tűzoltósági forrásból- 20 db felszerelhető egyszerű füstérzékelővel, . (37. ábra) szén-monoxid érzékelővel (38.ábra), és a szóróanyagok között is elhelyeztek egy általuk készített kiadványt
- Felajánlás , támogatás a programhoz (pl:mobiltelefonok) kb. 250.000 Ft.



37. ábra: Füstérzékelő kihelyezve



38. ábra: CO mérő kihelyezve

²⁷ Pályázati beszámoló alapján (2009. február 9).

A pályázati program megvalósításának fő feladata az, hogy a már megkezdett folyamatok és programok eredményeire építve olyan összehangolt tevékenységet folytassunk a bűnmegelőzés többi szereplőjével együttműködve, melynek távlati célja a város és közterületeik, valamint az itt élő emberek biztonságának megteremtése. Ezt – nem megfelelően a város kistérségi kötelezettségeiről sem – elsősorban Mezőtúr városára koncentráltan kívánjuk megvalósítani, mivel az igények itt a legnagyobbak, és a pályázat nyújtotta lehetőségek is itt működhetnek a legnagyobb eredménnyel.

A stratégiai cél eléréséhez szükség van arra, hogy összehangolt tevékenység folyjék a primer, szekunder és terciér prevenció területén is, ennek érdekében szoros együttműködést kívánunk kialakítani partnereinkkel. A távlati cél eléréséhez az alábbi feltételek megvalósítása szükséges:

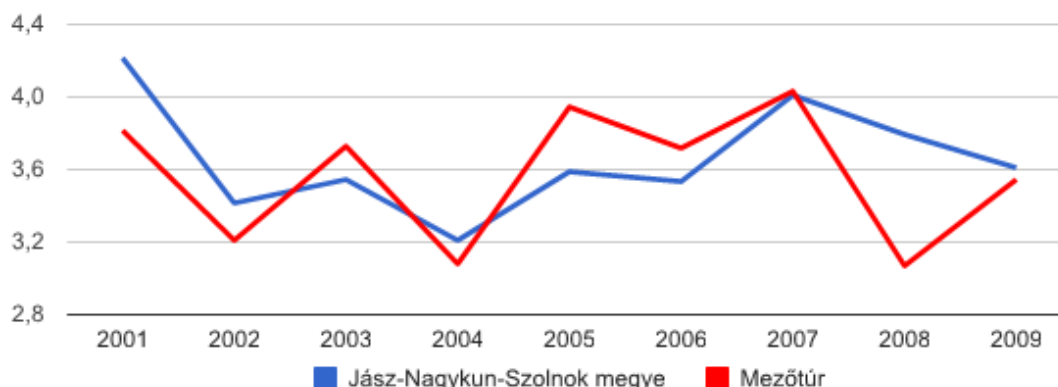
- a bűnalkalmak csökkentése a közterületeken;
- a lakosság önvédelmi képességének javítása;
- a bűnözést generáló körülmények csökkentése;
- visszaesés kockázatának csökkentése;
- a tett intézkedések hatásának folyamatos mérése, a tapasztalatok beépítése a prevenció munkába.

E célok eléréséhez egyaránt szükség van folyamatos végrehajtást igénylő, valamint a rövid, és középtávú feladatok megvalósítására. A pályázatban szereplő programok végrehajtása a már korábban megkezdett, és jelenleg is folyamatban lévő programok hatékonyságát növelte, illetve a más prevenciók tevékenységeink hatását erősíthette.

A munka eredményességét jelzi, hogy megyei viszonylatban is jól látszik a bűnesetek számának csökkenése. 2007 előtt a megyei átlag fölött volt a bűncselekmények száma, a program bevezetése után ez a mutató jelentősen visszaesett. (39. ábra)²⁸

²⁸ Mezőtúr bűnügyi statisztikái 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008., 2009. éves ERÜBS, ENYÜBS adatokból készültek. Forrás: <http://crimestat.b-m.hu/>

Megyei bűnesetek (a lakosság százalékában)



39. ábra: Megyei bűnesetek (a lakosság százalékában)

Kiemelten kezeljük az idősebb korosztály szubjektív biztonságérzetének erősítését melyet a pályázatban megfogalmazott gondolatok mentén kívánunk megvalósítani.

A program továbbfejlesztéseként a már felszerelt riasztók kiegészítéseként, mozgásérzékelős halogén fényvetőket helyeztünk el az idős emberek udvaraiban, alsóépületek, gazdasági helyiségek előtt, kiskertekben, a behatoló elkövetők elriasztása céljából. Mindezen túl a legvédtelenebb és legkiszolgáltatottabb helyzetben lévők részére egyszerű mobiltelefonokat biztosítottunk, így lehetővé téve segélyhívásokat.

Miután a mozgásérzékelős lámpákat és a mobiltelefonokat is bekapcsoltuk a rendszerbe, a védelem már öt pilléren nyugalomra, úgymint:

- rendszeres látogatás a rendőrség és a polgárőrség részéről,
- írásos felhívás tudatja az épületen, hogy a lakókörnyezet fokozottan védett,
- riasztókészülék,
- mozgásérzékelős fényvető
- segélyhívás lehetőségének megteremtése

Az együttműködő felek a programban leírtak megvalósulásától többek között azt várták, hogy a bemutatott megelőzési intézkedések alapján a társadalom lehető legszélesebb rétegei felismerjék a bűnmegelőzés szerepének fontosságát, kapcsolódjanak be abba munkába, melynek produktuma az erősödő biztonság, a nyugodt, kiegyensúlyozott, félelemtől mentes, élhetőbb lakókörnyezet.

A technikai és mechanikai védelmi rendszereken kívül, kifejezetten időskorúaknak szóló **bűnmegelőzési felvilágosító, tájékoztató szóróanyagot** (40. ábra) készítettek témakörönként 1000 példányban, az alábbi megelőzési területekre:

- Trükkös lopások megelőzése
- Védekezzen az ingatlancsalók ellen.
- Hamis pénzzel történő csalások megelőzése
- Megelőző vagyonvédelem
- Idős korúak kerékpáros és gyalogos közlekedésével kapcsolatos felvilágosítás
- Tűzvédelem, megelőzés, szénmonoxid veszély (42. ábra)
- Ingatlanra szerelhető tájékoztató tábla, mely tudatja, hogy az itt élő család fokozott rendőri védelemben részesül. (41. ábra)



40. ábra: Felvilágosító szóróanyagok



41. ábra: Figyelemfelhívó tábla



42. ábra: Tűzvédelem

4.2. *A program megjelenése a médiában*

A program sikerességét, népszerűségét, elfogadottságát, egyedi jellegét bizonyítja, hogy 2009. január és február hónapban több televíziós csatorna hírműsora, bűnügyi magazin, (Kék Fény 2009. február 9.) több országos írott sajtó, internetes hírportálok,²⁹ és rádiók tudósítottak az idős emberek védelméről, interjúkkal, és a tárgyi eszközök bemutatásával, s azóta is számtalan tudósítás jelent meg erről.

Nagy öröm mindenki számára, hogy a program folyamatosan bővül és egyre többen kapcsolódhatnak be. A közelmúlt híradásaiban és a 2010. év utolsó napjaiban is olvashattunk erről újra a sajtóban. (3.sz. melléklet)

„Biztonságtechnikai eszközöket kapnak idős, védtelen emberek Mezőtúron. Az akció keretében a kapitányság munkatársai az év utolsó napjaiban mozgásérzékelővel egybeépített 64 belépésjelző riasztót, 58 elektronikus ajtóéket, valamint 90 személyi riasztókészüléket adnak át a leggyakrabban bűncselekmény áldozatává váló embereknek - tájékoztatott Szakács László.”³⁰

„Biztonságtechnikai eszközöket ajándékoz idős, védtelen embereknek Mezőtúron a helyi rendőrkapitányság és az önkormányzat a városban korábban elindított sértett-védelmi program keretében – tudatta a város rendőrkapitánya. Az alezredes közlése szerint a belépésjelző rendkívül hasznos lehet besurranó tolvajok ellen. Az ajtóék a bejárati ajtó alá helyezve a legkisebb feszítésre, nyitásra riaszt, míg a személyi riasztó, egyszerű kezelhetősége miatt az utcán is biztonságot nyújthat tulajdonosának. Utóbbi szerkezet a

²⁹ http://www.police.hu/jasz/SZO_101014_01/SZO_101115_01.html

³⁰ http://hvg.hu/itthon/20101229_besurrano_tolvaj

táska- és pénztárcalopások ellen is hatásos – tette hozzá. A rendőrkapitány tájékoztatása szerint korábban 130 helyi lakos kapott hasonló segítséget. Az újonnan beszerzett, összesen 212 biztonságtechnikai eszköz felhasználásával jelentősen bővül az akcióba bevontak köre.”³¹

³¹ <http://www.hirextra.hu/2010/12/30/fokuszban-a-biztonsag/>

5. Összegzés

A Rendőrkapitányság Közrendvédelmi szolgálata évek óta működtet egy országosan is egyedülálló programot, mely idős, egyedülálló sértetteknek, bűncselekmények potenciális áldozatainak védelméről, segítségéről szól. A kor előre haladtával az idős emberekre a romló érzékszervek, a gyengülő védekezési képesség jellemző, s ezek olyan tényezők, melyek a rossz szándékú emberekben könnyű zsákmány képzetét keltik, több esetben nem is alaptalanul.

A program alapeleme, hogy a védtelenebb korosztályhoz tartozó idős embereket, különösen azokat, akik már voltak jogsértések áldozatai, egyedülállóak, vagy olyan lakókörnyezetben élnek, mely fokozottan van kitéve bűnelkövetők támadásainak, a közrendvédelmi szolgálat, több megelőzési módszert együttesen alkalmazva, fokozott védelemben részesíti. A kijelölt áldozatvédelmi csoport tagjai rendszeresen felkeresik a programba bevont személyeket, visszatérő jelenlétük hírértékkel bír, áttételesen a szélesebb lakókörnyezet szubjektív biztonságérzetét is erősíti. Az ellenőrzött helyen, az utcáról jól láthatóan, tábla kerül elhelyezésre, mely tudatja, hogy az ott élőket a rendőrség fokozottan védi, a lakókörnyezetet rendszeresen ellenőrzi.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a dolgozat elején felállított hipotézis megállja a helyét. Kisvárosi körülmények között, fokozott odafigyeléssel, kevés beruházással biztosítható az idősök fokozottabb védelme.

A program megvalósításában résztvevő rendőrök rendkívül pozitív élményekkel gazdagodhatnak, hiszen az idős emberek segítő gondoskodás miatti hálája és öröme azt bizonyítja, helye van a hasonló kezdeményezéseknek. Városunkban védelmet biztosító tárgyi eszközökben részesül jelenleg több, mint 340 fő, szóróanyagokkal megszólított lakónépesség több ezer fő. Úgy gondolom, hogy kollégáim tevékenysége országosan is például szolgálhat.

Az intézkedések hatékonyságával kapcsolatosan elmondható, hogy azoknak az idős embereknek a sérelmére, akik a programba bevonásra kerültek, jellemzően nem követnek el bűncselekményeket.

A program vezetője: Szakács László r. alezredes, rendőrségi főtanácsos, kapitányságvezető, akiknek a munkámhoz nyújtott segítségét ezúton is köszönöm.

FORRÁSJEGYZÉK

- 20/2010. (OT 10). ORFK utasítás a Rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről III. fejezet 36., 37.
- <http://portal.ksh.hu/pls/portal/!CP.hnt2.telep?nn=04260> (Mezőtúr néhány mutatója a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján)
- <http://portal.ksh.hu>
- <http://hu.wikipedia.org/wiki/Mez%C5%91t%C3%BAr>
- 64/2004. Korm. rendelet
- A Mezőtúri Rendőrkapitányság Közrendvédelmi osztály Áldozatvédelmi csoportja által készített térkép
- <http://crimestat.b-m.hu/> (Mezőtúr bűnügyi statisztikái 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008., 2009. éves ERÜBS, ENYÜBS adatokból készültek)
- Kocsis János Balázs PhD.: Minőség időskor városi környezetben, TÁRKI-BME 2009.
- <http://www.medlist.com/HIPPOCRATES/IV/3/168.htm> Prof. Dr. Iván László (Simmelweis Egyetem Gerontológiai Központ) Az idősgyógyászat (geriátria) aktuális kérdései és gyakorlata
- A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája , 2003. június
- A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata Szerk: Szabó Henrik RTF Budapest, 2008. 14-15. o.
- A Mezőtúri Rendőrkapitányság által összeállított kérdőív
- SZAKMAI BESZÁMOLÓ - Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által a „Közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített programok megvalósításának támogatására” kiírt pályázat rendőrségi megvalósításáról
- Pályázati beszámoló / Mezőtúri Rendőrkapitányság (2009. február 9).
- http://www.police.hu/jasz/SZO_101014_01/SZO_101115_01.html
- http://hvg.hu/itthon/20101229_besurrano_tolvaj
- <http://www.hirextra.hu/2010/12/30/fokuszban-a-biztonsag/>

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Figyelemfelhívó matricák	4
2. ábra: Mezőtúr néhány mutatója a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján	6
3. ábra: Mezőtúr lakónépességének száma	6
4. ábra: Mezőtúr, Pozíció Jász-Nagykun-Szolnok megye térképén	7
5. ábra: Mezőtúr: A városháza épülete	8
6. ábra: Mezőtúr címere	8
7. ábra: Mezőtúr lakásainak a száma	8
8. ábra: Az ismertté vált bűncselekmények struktúrája 2006 év	12
9. ábra: A közterületen elkövetett jogsértések	13
10. ábra: Ismertté vált bűncselekmények a Mezőtúri Rendőrkapitányság területén	15
11. ábra: Ismertté vált bűncselekmények száma.....	16
12. ábra: Ismertté vált bűncselekmények alakulása.....	17
13. ábra: A bűncselekmények típusai Mezőtúron 2002-2006 között	19
14. ábra: Az idősebb korosztály életkori összetétele	21
15. ábra: Össznépesség arányszámai	22
16. ábra: A bűnelkövetők jellemzői	23
17. ábra: 54.000 Ft-os „bankjegyek”	27
18. ábra: A programba 2010. áprilisában bekapcsolt résztvevők összetétele	27
19. ábra: A vizsgálatban részt vevő idősök összetétele a nemek aránya szerint.....	28
20. ábra: Megkérdezettek életkora.....	28
21. ábra: Élettér.....	29
22. ábra: Lakókörnyezet	30
23. ábra: Lakókörnyezet jellemzői.....	30
24. ábra: Hogy érzi magát a lakókörnyezetében?	31
25. ábra: Elégedett-e a lakáshelyzetével?	32
26. ábra: A nyugdíjának kb. hány százalékát fordítja a következőkre?.....	32
27. ábra: Mivel tölti a mindennapjait?	33
28. ábra: Milyen az egészségi állapota?.....	34
29. ábra: Ki segít Önnek elsősorban a mindennapjaiban, kire számíthat?.....	35
30. ábra: Milyen a kapcsolata a rendőrség munkatársaival?.....	35
31. ábra: Számkódos riasztó	41
32. ábra: Számkódos riasztó	41
33. ábra: Mozgásérzékelős fényvető.....	42
34. ábra: Kihelyezett figyelemfelhívó	47
35. ábra: Vagyonvédelmi eszközök	49
36. ábra: Elektronikus nyitásérzékelő	49
37. ábra: Füstérzékelő kihelyezve.....	50
38. ábra: CO mérő kihelyezve	50
39. ábra: Megyei bűnesetek (a lakosság százalékában)	52
40. ábra: Felvilágosító szóróanyagok	53
41. ábra: Figyelemfelhívó tábla	53
42. ábra: Tűzvédelem.....	54

MELLÉKLETEK

1.sz. melléklet

KÉRDŐÍV az időskorúak veszélyeztetettségének feltárására

2.sz. melléklet

Interjúlap

3.sz melléklet:

Tudósítás

Mellékletek

1.sz.melléklet

K É R D Ő Í V

az időskorúak veszélyeztetettségének feltárására

Kedves Válaszadó!

Kérem, segítse munkámat az időskorúak veszélyeztetettségével kapcsolatos kérdések megválaszolásával. A kérdőív kitöltésekor több válaszlehetőség esetén a véleményét legjobban tükröző választ (válaszokat) húzza alá, esetenként egészítse ki saját gondolatokkal! Segítségét köszönöm!

1. Neme:
 - 1.1. férfi
 - 1.2. nő
2. Életkora:
 - 2.1. 65 év alatt
 - 2.2. 65-75 év
 - 2.3. 75-80 év
 - 2.4. 80 év felett
3. Élettere:
 - 3.1. Családjával él
 - 3.2. Párjával él
 - 3.3. Egyedül él
4. Milyen lakókörnyezetben él:
 - 4.1. lakótelep
 - 4.2. családi ház –városközpontban
 - 4.3. családi ház – városközponton kívül,
5. Mi jellemzi a lakókörnyezetét?
 - 5.1. csendes, nyugodt lakókörnyezet
 - 5.2. forgalmas, zajos útszakasz
 - 5.3. jó szomszédok
 - 5.4. zajos szórakozóhely, kocsmá a közelben
 - 5.5. jövedelemmel nem rendelkező, bűnözésre hajlamos személyek
6. Hogy érzi magát a lakókörnyezetében?
 - 6.1. biztonságban, szeretek itt élni
 - 6.2. esténként félek, ha besötétedik
 - 6.3. félek a hangoskodó, ittas fiataloktól és felnőttektől
 - 6.4. mindig félek egyedül
 - 6.5. egyáltalán nem érzem magam biztonságban
7. Elégedett-e a lakáshelyzetével?
 - 7.1. igen, számomra megfelelő méretű és jól felszerelt
 - 7.2. számomra már nagy a lakás, nem lakom az egészet
 - 7.3. a lakásom megfelelő, de nehézséget okoz a fenntartása
 - 7.4. a lakásom rossz állapotú, felújításra szorulna
8. A nyugdíjának kb. hány százalékát fordítja a következőkre?
 - 8.1. lakás fenntartás (fűtés, áram, víz stb.):..... %
 - 8.2. lakás karbantartás, felújítás:%
 - 8.3. élelem:%
 - 8.4. orvos, gyógyszerek: %
 - 8.5. ruházat:%
 - 8.6. utazás családtagokhoz, rokonokhoz: %
 - 8.7. szórakozás (színház, klubok, üdülések, fürdő):..... %
 - 8.8. egyéb:: %

9. Mivel tölti a mindennapjait? (Több válasz is lehetséges)
 - 9.1. rendszeres munkavégzés
 - 9.2. háztartási, ház körüli munkák
 - 9.3. kertben, hobbin stb. végzett munka
 - 9.4. unokákra való felvigyázás
 - 9.5. beteg ismerősök látogatása
 - 9.6. tévénézés, rádióhallgatás
 - 9.7. olvasás, rejtvényfejtés
 - 9.8. idős klubokba, dalkörökbe, egyéb társaságokba járás
 - 9.9. régi barátok meglátogatása
 - 9.10. rokonok meglátogatása
 - 9.11. szomszédokkal beszélgetés

10. Milyen az egészségi állapota?
 - 10.1. jól bírom magam
 - 10.2. gyógyszerek segítségével még van elég erőm ellátni magam
 - 10.3. gyakran vagyok beteg
 - 10.4. súlyos betegségben szenvedek
 - 10.5. mozgásomban már korlátozva vagyok
 - 10.6. teljes segítségre, ellátásra szorulok

11. Ki segít Önnek a mindennapjaiban, kire számíthat?
 - 11.1. gyermekeim, unokáim
 - 11.2. testvérem, vagy más rokonom
 - 11.3. szomszédok
 - 11.4. barátok, ismerősök
 - 11.5. senki
 - 11.6. egyéb:

12. Milyen a kapcsolata a rendőrség munkatársaival, akik a program alapján Önnel kapcsolatban vannak?
 - 12.1. nagyon jó, lehet rájuk bármiben, bármikor számítani
 - 12.2. jó a kapcsolatunk, de ez csak a programmal kapcsolatos dolgokra terjed ki
 - 12.3. közömbös a kapcsolatunk
 - 12.4. egyáltalán nem jó a kapcsolatom a rendőrséggel

13. A programba való bekapcsolódása óta követtek-e el az Ön sérelmére bűncselekményt?
 - 13.1. igen
 - 13.2. nem

14. Miért tartja fontosnak, hogy részt vehet a programban, mit jelent ez Ön számára?

.....

.....

.....

15. Milyen jó tanácsokkal látták el a rendőrök, amit érdemesnek tart megfogadni?

.....

.....

.....

16. Milyen javaslatai, ötletei vannak a program bővítésével, fejlesztésével kapcsolatosan?

.....

.....

.....

KÖSZÖNÖM AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉT!

(Juhász Ágnes Orsolya)



Rendőrkapitányság Mezőtúr

Közrendvédelmi Osztály

☎ 5400. Mezőtúr, Petőfi út 24. 📠 56/ 550-380, 550-390

INTERJÚLAP

Városunk valós közbiztonságának folyamatos felmérése és értékelése, a jogsértő cselekmények felkutatása, valamint a közösségi tevékenység erősítése, az állampolgárok véleményének, információinak és igényeinek megismerése és hasznosítása céljából.

Véleményt nyilvánító állampolgár lakókönyvezete (utca, városrész megnevezése)

.....

KÉRDÉSEINK:

1. Elégedett-e lakókönyvezete közbiztonságával és miért? Kérem, indokolja is!

.....
.....
.....

2. Van-e bármilyen javaslata arra vonatkozóan, hogy a Mezőtúri Rendőrkapitányság dolgozói, milyen irányú tevékenységgel szolgálhatják hatékonyabban a polgárok érdekeit városunk vagy lakókönyvezete területén?

.....
.....
.....

3. Hallott-e vagyon elleni vagy más jogsértő cselekmények megtörténtéről, melyek rendőri intézkedést is igényelhetnek a város biztonsága érdekében? (pld. Vagyonelleni cselekmények, kábítószerrel kapcsolatos jelenségek, egyéb köznyugalmat sértő jelenségek, vagy kiszolgáltatott helyzetű idős személyek.)

.....
.....
.....

Véleményeiket és segítő javaslataikat a véleménykutatás időszakain kívül is, egész évben várja a fenti telefonszámokon Tóth Lajos r. őrnagy osztályvezető. Segítségüket köszönjük!

3.sz. melléklet

Év végi akció az idősök védelmében

A Mezőtúri Rendőrkapitányság által működtetett sértettvédelmi program az év végén újabb biztonságtechnikai berendezésekkel ajándékozza meg az idős, egyedülálló védtelenebb korosztályt. A Város Önkormányzatának költségvetésében közbiztonsági és bűnmegelőzési célokra még felhasználható volt bizonyos összeg, mely a Polgármester Úr segítségével és a Rendőrkapitányság szakmai döntése alapján, a kiszolgáltatottabb generáció biztonságérzetét erősíti tovább. A programban már 130 fő élvez az átlagostól fokozottabb védelmet technikai eszközök és egyéb intézkedések által, most pedig tovább bővíthet az érintettek köre az újonnan beszerezett, mindösszesen 212 db technikai eszköz felhasználásával.

Átadásra kerül 64 db. mozgásérzékelővel egybeépített belépésjelző riasztó, mely rendkívül hasznos lehet besurranó tolvajok, és egyéb hivatlan látogatók ellen, 58 db. elektronikus ajtóék, mely a bejárati ajtó alá helyezve a legkisebb feszítésre, nyitásra riaszt, valamint 90 db. személyi riasztókészülék, mely felépítésénél, egyszerű kezelhetőségénél fogva az utcán is biztonságot nyújthat. Egyébként, ha a személyi riasztót ügyesen használják táska és pénztárcalopások ellen is hatásos.

